

پژوهشکده سیاست‌گذاری
دانشگاه صنعتی شریف

رصدخانه مهاجرت
ایران

نشست آنلاین

وضعیت فعلی و آتی مهاجرت سرمایه انسانی در ایران

سخنران

دکتر بهرام صلواتی

عضو پژوهشکده سیاست‌گذاری دانشگاه صنعتی شریف
و مدیر رصدخانه مهاجرت ایران

اعضای پنل

دکتر سعید سمیعی (رئیس مرکز کار ایران)

دکتر محمدرضا شمس (پژوهشگر علوم سیاسی)

دکتر سید محمدصادق موحد (سرپرست معاونت آینده‌سازان بنیاد ملی نخبگان)

لینک ورود:

<http://imps.ac.ir/meeting>

دوشنبه ۱ آذر ۱۴۰۰

ساعت ۱۴ الی ۱۶

تلفن تماس:

۰۲۱ - ۲۲۸۰۲۷۰۶

نشست به صورت آنلاین برگزار می‌شود. لطفاً برای ورود به نشست، مرورگر سیستم خود را بروز رسانی نمایید.

برای ورود، نصب نرم‌افزار [adobe connect](#) نیز ضروری است.

پژوهشکده سیاست‌گذاری
دانشگاه صنعتی شریف

رصدخانه مهاجرت
ایران

رصدخانه مهاجرت ایران

Iran Migration Observatory

ماموریت

رصدخانه مهاجرت ایران، اولین نهاد پژوهشی در ایران است که سعی در تولید به‌روزترین و قابل اعتمادترین داده‌ها و تحلیل‌ها در انواع زمینه‌های مهاجرت دارد.

حوزه‌های فعالیت رصدخانه مهاجرت ایران

این رصدخانه در حوزه‌های مختلف مهاجرت از جمله مطالعات تطبیقی برنامه‌ها و سیاست‌های کشورهای منتخب در حوزه چرخش نخبگان و مهاجرت نیروی کار ماهر و تحصیلکرده، جابه‌جایی و مهاجرت دانشجویان، عوامل موثر بر مهاجرت و بازگشت ایرانیان مهاجر به ویژه دانش‌آموختگان دانش‌گاهی، کار آفرینان مهاجر در کشورهای مهاجر پذیر مطالعات انجام می‌دهد.

شکل‌گیری رصدخانه مهاجرت ایران

رصدخانه مهاجرت ایران در پی نیازهای چند جانبه سیاست‌گذاران، سیاست پژوهان و محققان حوزه مهاجرت ایران به داده‌ها و اطلاعات دقیق، تحلیل‌های واقعی و برنامه‌ها و پیشنهادات سیاستی متکی بر شواهد؛ و با حمایت معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری در بستر پژوهشکده سیاست‌گذاری دانشگاه شریف در سال ۹۷ ایجاد شد.

پژوهشکده سیاست‌گذاری
دانشگاه صنعتی شریف

رصدخانه مهاجرت
ایران

رصدخانه مهاجرت ایران

سالنامه مهاجرتی ایران ۱۴۰۰

به اهتمام رصدخانه مهاجرت ایران

منتشر شد

می‌توانید نسخه‌ی کامل سالنامه مهاجرتی ایران ۱۴۰۰ را از وبسایت رصدخانه مهاجرت ایران به آدرس imobs.ir دانلود کنید.

سرفصل مطالب:

پژوهشکده سیاست‌گذاری
دانشگاه صنعتی شریف

مركز پژوهش‌های
مهاجرت
ایران

- **بخش اول: مهاجرت در یک نگاه**
- **بخش دوم: جابجائی های تحصیلی و دانشجویی**
- **بخش سوم: مهاجرت‌های اجباری**
- **بخش چهارم: راهبردهای مهاجرتی همسایگان ایران**
- **بخش پنجم: مهاجرت‌های بازگشتی به ایران**
- **بخش ششم: جذب سرمایه های انسانی ایران از خارج از کشور**
- **بخش هفتم: گزینه های سیاستی پیش روی ایران**
- **بخش هشتم: وضعیت رقابت پذیری سرمایه انسانی ایران**

رصدخانه مهاجرت
ایران

پژوهشکده بیانتگذاری
دانشگاه صنعتی شریف

بخش اول:

وضعیت کلی کشور ایران در حوزه مهاجرت

(مهاجرت در یک نگاه)

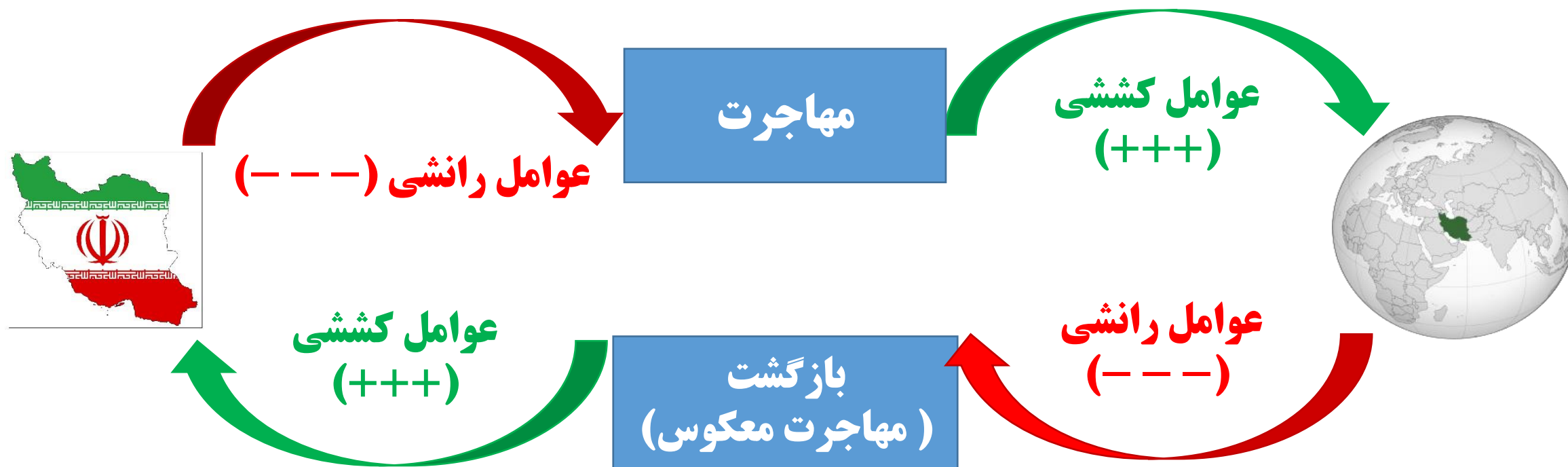

مرکز تحقیقات مهاجرت
ایران

چارچوب تحلیلی مهاجرت

چارچوب تحلیلی عوامل رانشی و کششی

مهاجرت و بازگشت ایرانیان

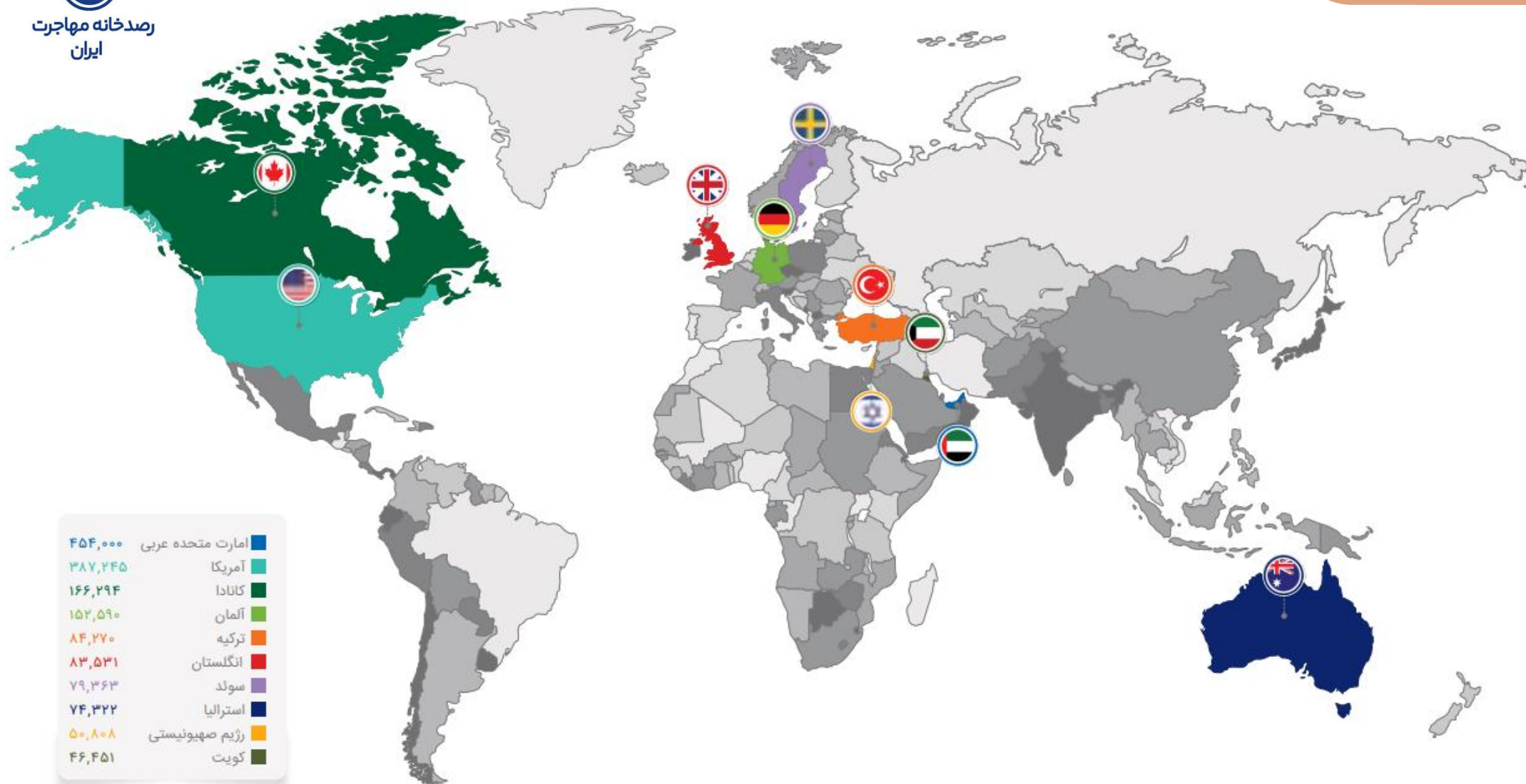
وضعیت ایران در شاخص‌ها و متغیرهای اصلی حوزه مهاجرت

رصدخانه مهاجرت
ایران

مهاجرت در یک نگاه

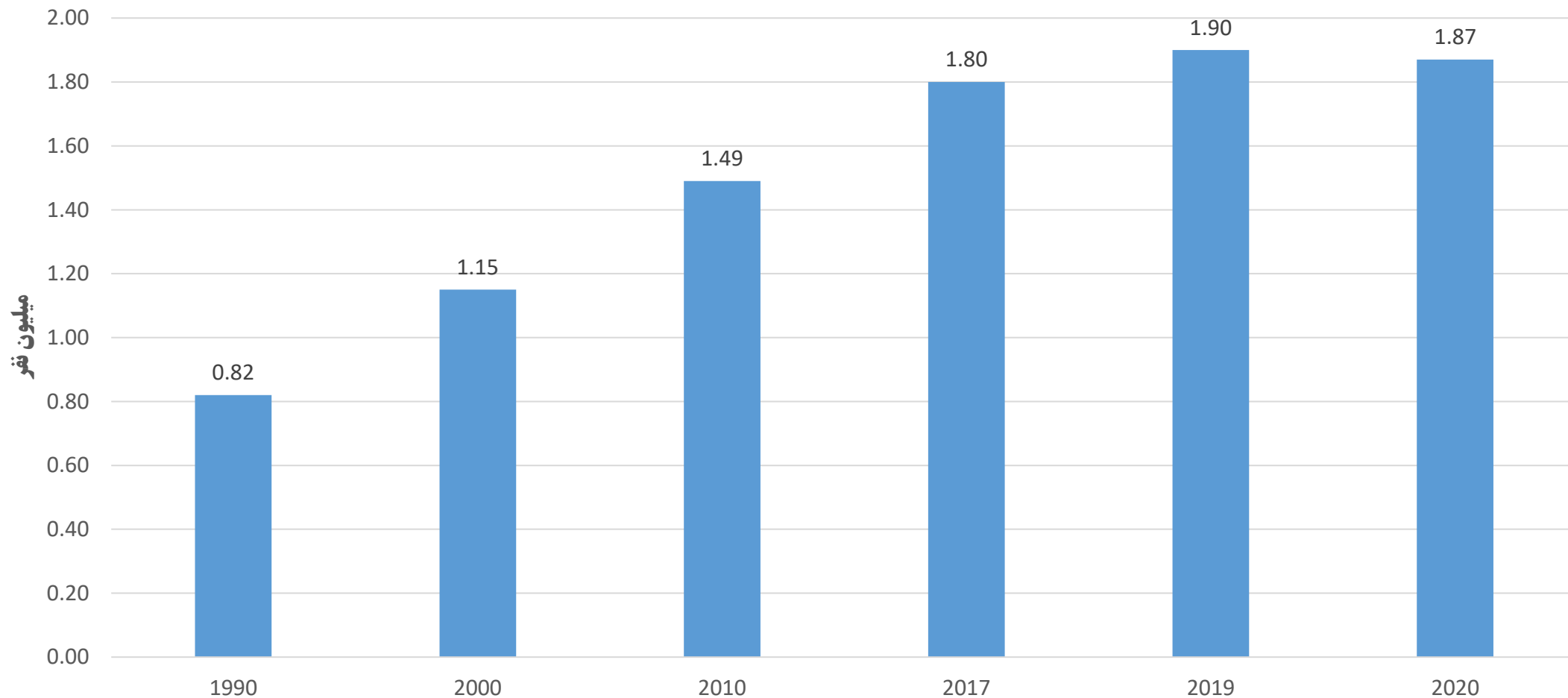
شکل ۱- نقشه پراکندگی مهاجران ایرانی در نقاط مختلف جهان

رصدخانه مهاجرت
ایران

جمعیت مهاجران ایرانی در جهان

بر اساس منابع بین المللی (تجمیع داده های بانک جهانی و سازمان ملل)

رصدخانه مهاجرت
ایران

مهاجرت در یک نگاه

متوسط نرخ خروج سالیانه دانشجویان: ۱۳۰۰۰ نفر، مهاجران کاری: ۵۲۰۰ نفر، پناهیویان: ۳۱۰۰۰ نفر از کشور در بازه زمانی ۱۳۸۸ تا ۱۳۹۸؛

بازگشت ۲۲۳۴ نفر از متخصصان مقیم خارج به کشور در بازه ۱۳۹۴ تا ۱۴۰۰؛

رتبه ۱۹ در شاخص دانشجو فرستی و رتبه ۳۱ در شاخص دانشجو پذیری ایران در میان ۲۴۱ کشور جهان؛

رتبه ۱۴ ایران در شاخص پناهجو فرستی در میان ۱۹۵ کشور جهان؛

تعاریف شاخص های پایه مهاجرتی

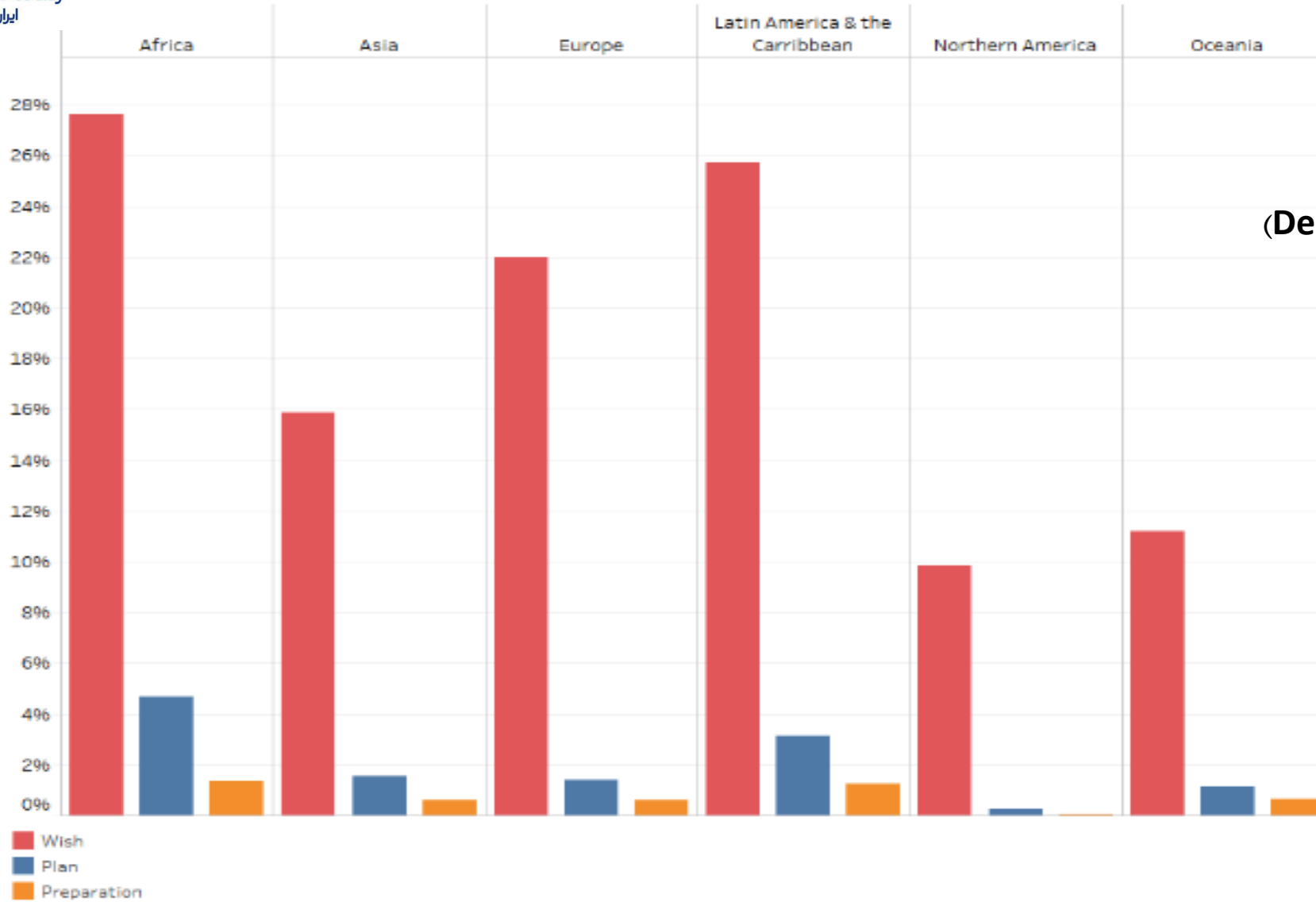
بر اساس تعریف موسسه گالوپ «**شاخص میل به مهاجرت**»، گرایش افراد به مهاجرت را می‌سنجد بطوریکه مایل هستند در صورت وجود فرصت و به شکی -۱۰۰٪ کشور مورد علاقه خود مهاجرت کنند. لازم به ذکر است که این شاخص تنها "میل" را اندازه گیری می‌کند و با مفهوم "تصمیم به مهاجرت" و یا "اقدام به مهاجرت" و یا ترک کشور " تفاوت و اختلاف اساسی دارد.

«**شاخص تصمیم به مهاجرت**»، مبین حالت و وضعیت افرادی است که تصمیم جدی به مهاجرت دارند و برای مهاجرت از کشور برنامه ریزی و اقدام عملی کرده‌اند. این شاخص نیز همانند شاخص میل به مهاجرت ممکن است به مهاجرت واقعی منجر نشود.

«**شاخص میل به بازگشت**»، میل به بازگشت را در میان مهاجرانی می‌سنجد که مایل هستند در صورت وجود فرصت، به کشور مبدأ خود باز گردند. علیرغم اینکه میل به بازگشت مفهومی ارزشمند است، اما در عین حال چالش برانگیز است. چرا که در مورد مهاجرت بازگشتی تقریباً یک قاعده‌ی کلی وجود دارد و آن هم این است که اغلب مهاجران در ابتدا قصد مهاجرت دائمی ندارند و خواهان بازگشت هستند، اما اکثر آنها پس از مهاجرت در مقصد مهاجرتی خود باقی می‌مانند.

Figure 2. Intentions to migrate by geographical area. Average for 2010-2015

تفاوت فاحشی میان:

- نرخ میل به مهاجرت (Desire to Migrate)
  - برنامه مهاجرت (Plan to Migrate)
  - و آمادگی (اقدام) برای مهاجرت
  - (Preparation to Migrate)
- وجود دارد

Notes. KCMD elaboration based on Gallup World Poll Survey (waves 2010-2015).

مقایسه پنج عامل اصلی میل به مهاجرت در میان گروه‌های مختلف

پنج عامل اصلی میل به مهاجرت	گروه
<ol style="list-style-type: none"> 1. بی ثباتی اقتصادی کشور 2. شیوه حکمرانی و مملکت داری 3. ناامیدی نسبت به آینده 4. امید به زندگی بهتر در خارج از کشور 5. وضعیت آزادی های فردی و اجتماعی 	دانشجویان و فارغ التحصیلان
<ol style="list-style-type: none"> 1. بی ثباتی اقتصادی - اجتماعی 2. کیفیت زندگی بهتر در خارج از کشور 3. شیوه حکمرانی و مملکت داری 4. کاهش ارزش پول ملی در برابر ارزهای بین المللی 5. درآمد پایین 	پزشکان و پرستاران
<ol style="list-style-type: none"> 1. ناامیدی از اصلاح امور کشور 2. آینده مبهم وعدم امکان برنامه ریزی بلند مدت (بی ثباتی) 3. شیوه حکمرانی و مملکت داری 4. تامین وضعیت رفاهی و معیشتی مناسب 5. امکان شاد زندگی کردن 	فعالین استارت‌آپ‌ها
<ol style="list-style-type: none"> 1. بی ثباتی اقتصادی 2. عدم شایسته سالاری 3. سطح درآمد و تناسب آن با هزینه‌ها 4. امکان شاد زندگی کردن 5. سلامت اخلاقی جامعه 	اساتید، محققان و پژوهشگران

پیشران‌های مهاجرت از ایران

پیشران‌های مهاجرت از ایران					
سال ۱۳۹۹		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۵	
۸۶	تورم	۷۶	سطح حقوق و تناسب درآمد و هزینه‌های زندگی	۸۲	میل به تجربه زندگی در خارج از ایران
۸۲	تحریم بودن ایران	۷۲	امکان پیشرفت شغلی	۸۰	میل به داشتن مدرک تحصیلی/ سابقه کاری خارج از کشور
۷۸	بی ثباتی اقتصادی کشور	۷۲	نظم و قانون‌مداری جامعه	۷۸	کیفیت دوره‌های آموزشی و پژوهشی
۶۳	شیوه حکمرانی و مملکت‌داری	۷۱	شایسته سالاری	۷۵	ناکارآمدی سیستم اداری در ایران
۶۰	تامییدی نسبت به آینده	۷۰	وضعیت شغلی و فرصت‌های موجود در بازار کار	۷۱	آزادی‌های فردی و اجتماعی
۵۷	امید به زندگی بهتر در خارج از کشور	۶۹	شیوه حکمرانی و مملکت داری	۶۹	نظم و قانون‌مداری جامعه
۵۲	دسترسی به واکسن کرونا	۶۶	بورسیه و کمک هزینه‌های آموزشی و پژوهشی در خارج از کشور	۶۸	آرامش و امنیت اجتماعی در خارج از کشور
۴۶	آزادی‌های فردی و اجتماعی	۶۶	میل به داشتن مدرک تحصیلی/ سابقه کاری خارج از کشور	۶۸	وضعیت اینترنت و فضای مجازی در خارج از کشور
۳۷	سطح حقوق و تناسب درآمد و هزینه‌های زندگی	۶۵	شرایط زیست محیطی	۶۶	بورسیه و کمک هزینه‌های آموزشی و پژوهشی در خارج از کشور
۳۱	میل به تجربه زندگی در خارج از ایران	۶۴	عوامل غیرمالی شغل مانند تناسب با رشته و اثرگذاری	۶۶	تناسب مهارت/ تحصیلات با شغل در خارج از کشور
۳۱	دغدغه آینده فرزندان	۶۳	میل به تجربه زندگی در خارج از ایران	۶۵	سطح حقوق و تناسب درآمد و هزینه‌های زندگی
۲۸	میل به داشتن مدرک تحصیلی/ سابقه کاری خارج از کشور	۶۳	دغدغه آینده فرزندان	۶۳	عدم وجود آزادی بیان و عقیده سیاسی در ایران
		۶۱	چهره بین‌المللی و رابطه با سایر کشورها	۶۰	سهولت پذیرش/ ورود به دانشگاه و ادامه تحصیل در خارج از کشور
		۶۱	امید به زندگی بهتر در خارج از کشور	۶۰	سبک و استاندارد زندگی در خارج از کشور
		۵۹	سلامت اخلاقی جامعه	۵۹	وضعیت شغلی و فرصت‌های موجود در بازار کار
		۵۹	آزادی‌های فردی و اجتماعی	۵۸	گرفتن تابعیت/ اقامت کشور دیگر
		۵۷	کاربردی شدن نتایج تحقیقات	۵۷	امکان استخدام و فعالیت در دانشگاه و مراکز تحقیقاتی
		۵۴	تحریم بودن ایران	۵۳	عدم وجود عدالت و برابری جنسیتی در ایران
		۵۳	کیفیت دوره‌های آموزشی و پژوهشی	۵۲	عدم امکان ابراز عقیده دینی و مذهبی در ایران
				۴۳	تحریم بودن ایران
				۴۳	حوادث سال ۸۸

رصدخانه مهاجرت
ایران

پژوهشکده بیانتگذاری
دانشگاه صنعتی شریف

بخش دوم:

وضعیت کلی کشور ایران در حوزه مهاجرت

(جابجائی های دانشجویی)

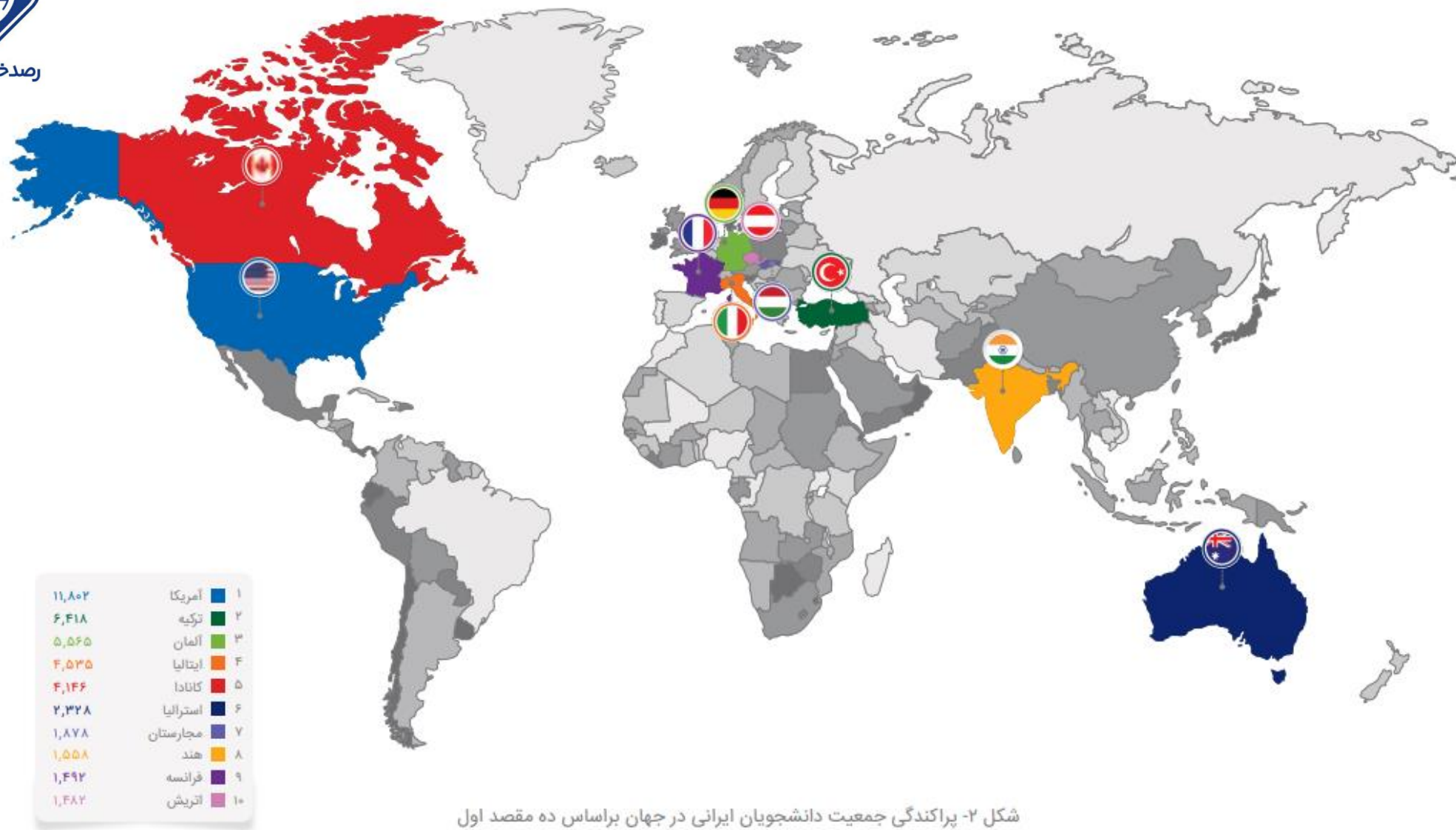
وضعیت ماندگاری، خروج و بازگشت برگزیدگان کنکور (۱۳۸۰-۱۳۹۴) و المپیادی ها (۱۳۸۰-۱۳۹۱)

رتبه های برتر در کنکور سراسری				المپیادی های دانش آموزی		
رتبه های یک تا هزار		مشمولان بنیاد (رتبه های ۱ تا ۱۵۰ کنکور)				
۱۰۰٪	۵۳,۹۲۶	۱۰۰٪	۵,۶۶۶	۱۰۰٪	۲,۷۶۵	تعداد کل افراد مورد بررسی
۷۸,۳٪	۴۲,۲۴۳	۶۹,۱٪	۳,۹۱۳	۵۶,۶٪	۱,۵۶۴	تعداد افراد مقیم داخل
۱۶,۷٪	۸,۹۸۴	۲۷,۱٪	۱,۵۳۶	۳۹,۱٪	۱,۰۸۰	تعداد افراد با سابقه خروج
۱۵,۴٪	۸,۳۰۹	۲۵,۵٪	۱,۴۴۳	۳۷,۲٪	۱,۰۲۹	تعداد افراد مقیم خارج
۲,۶٪	۱,۴۱۷	۳,۷٪	۲۰۸	۴,۴٪	۱۲۲	تعداد مهاجران بازگشته
۶,۳٪	۳,۳۷۴	۵,۵٪	۳۱۰	۶,۲٪	۱۷۲	تعداد افراد با وضعیت اقامت نامشخص

منبع: (بنیاد ملی نخبگان، ۱۳۹۹)

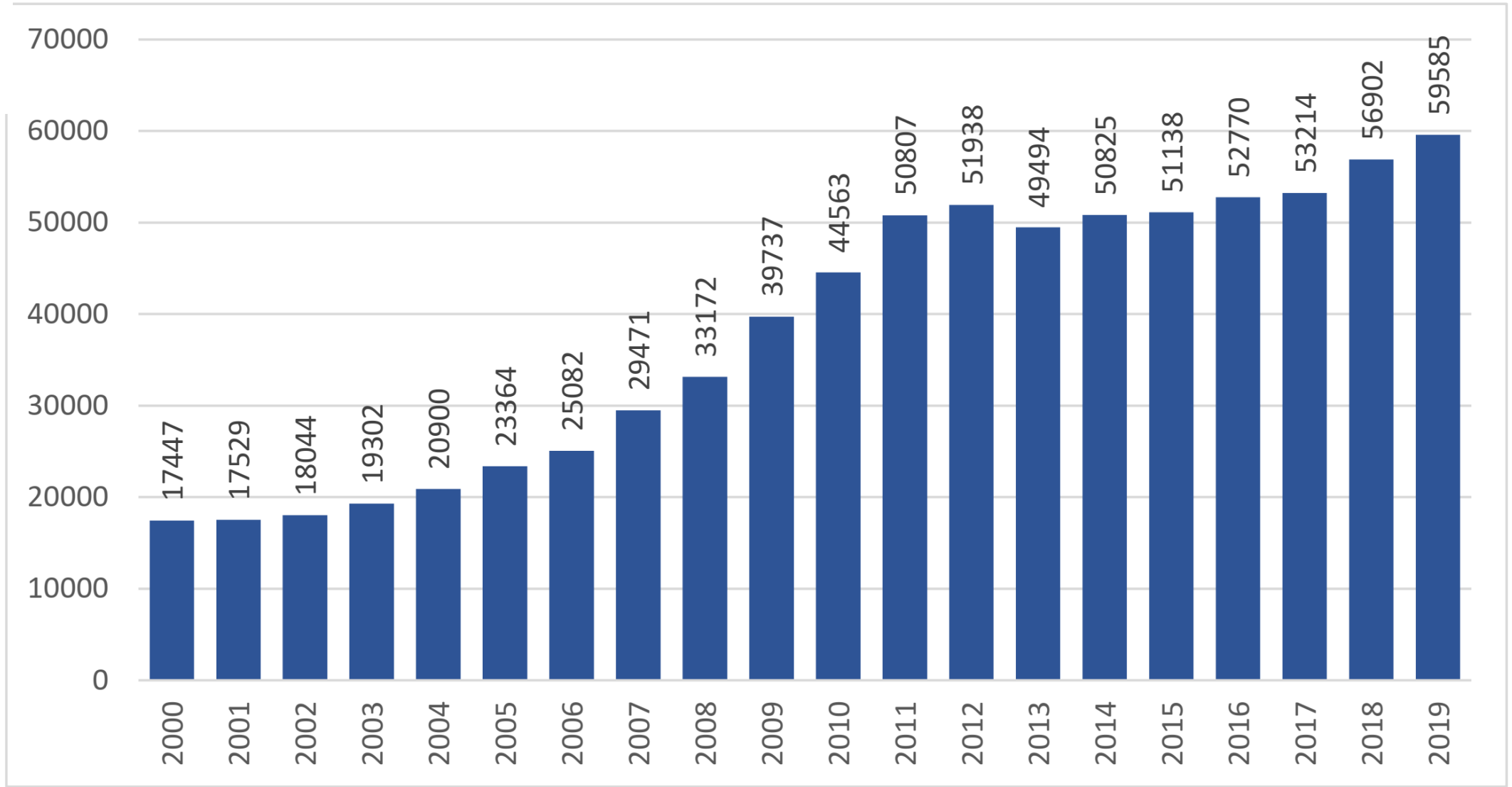

رصدخانه مهاجرت
ایران

شکل ۲- پراکندگی جمعیت دانشجویان ایرانی در جهان براساس ده مقصد اول

منبع: (UIS, 2021) (open doors, 2021)

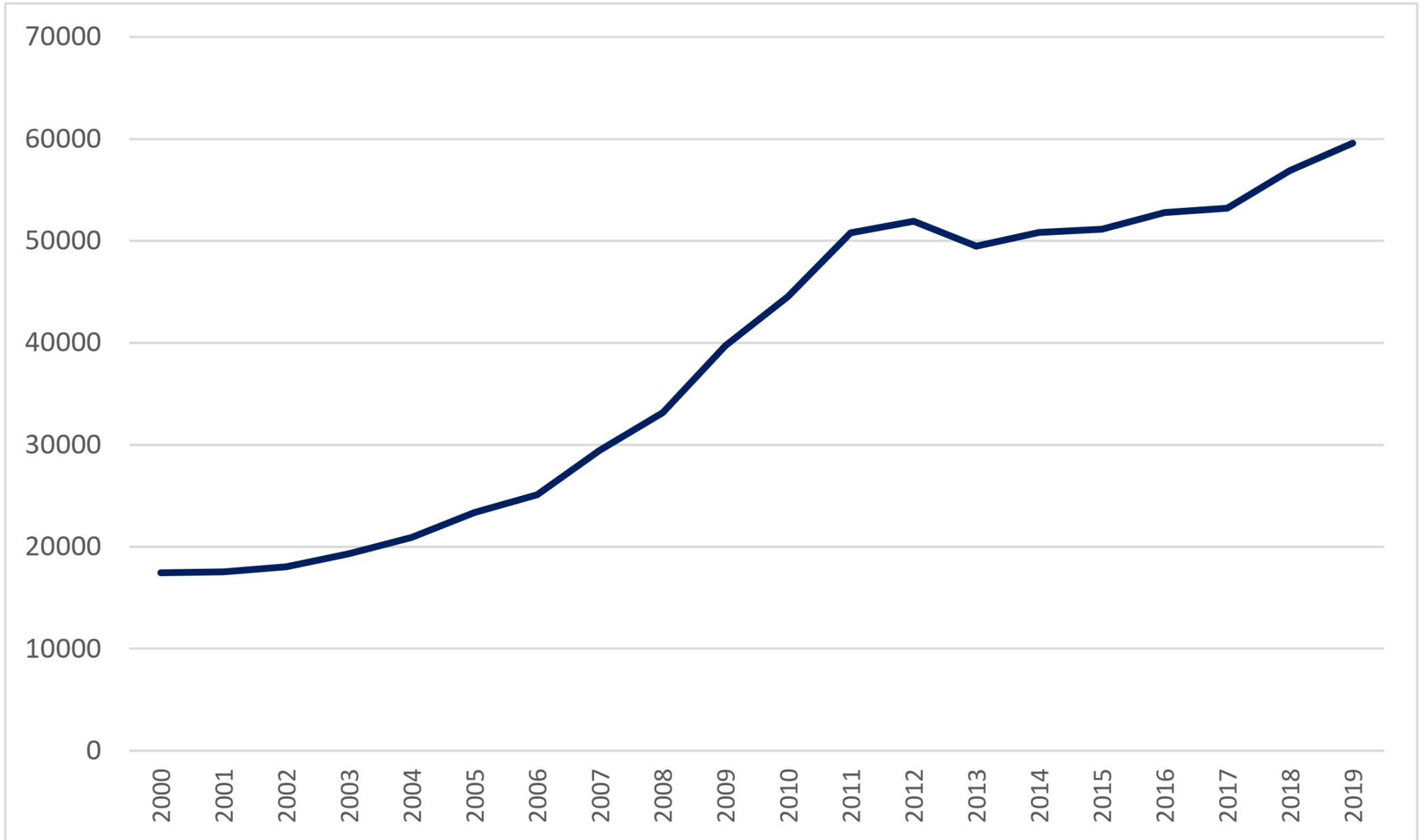

نمودار 1 - تعداد دانشجویان ایرانی در خارج از کشور در بازه زمانی 2000 تا 2019

(UIS,2021)

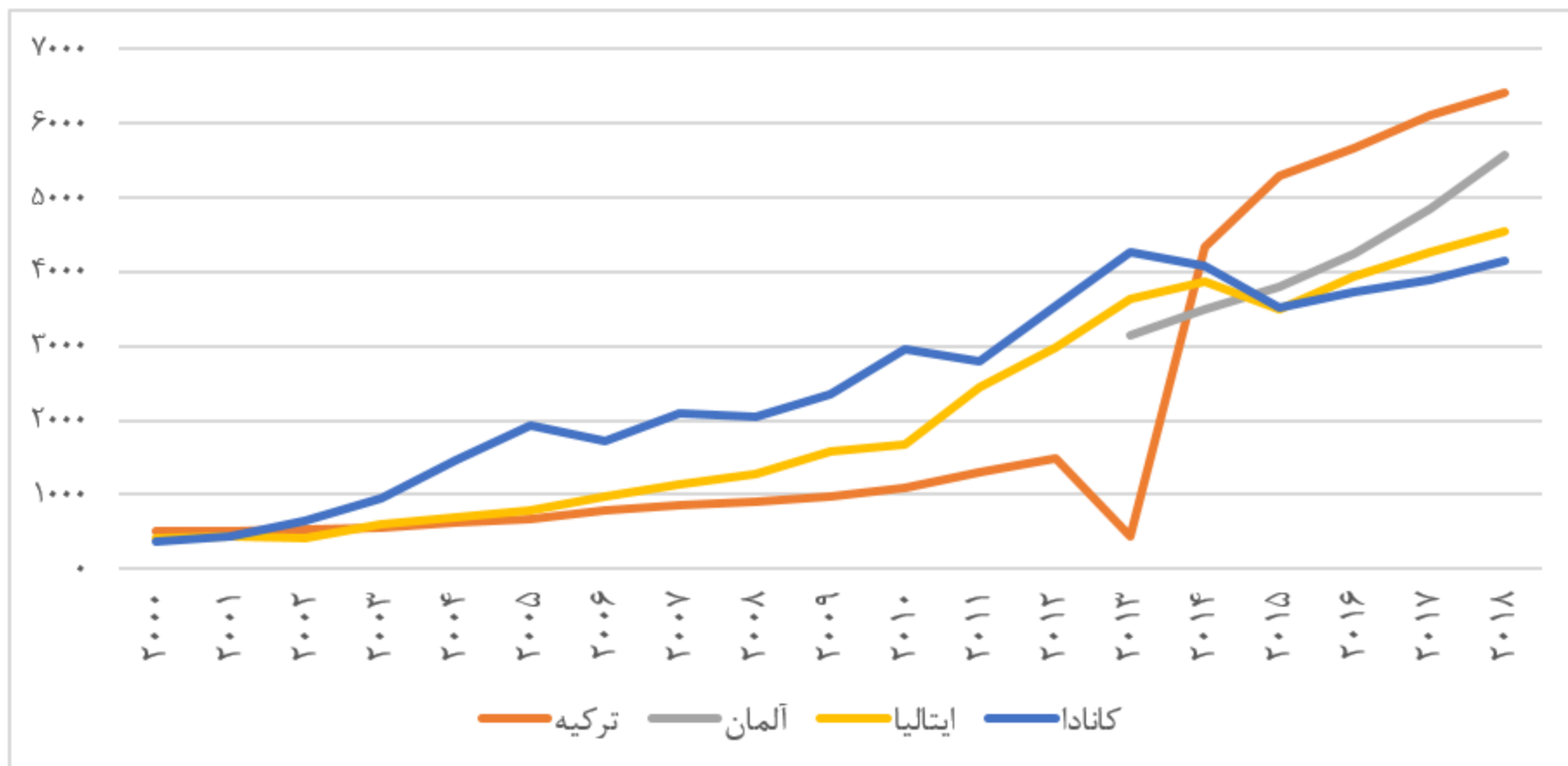

رصدخانه مهاجرت
ایران

رشد افزایشی جمعیت دانشجویان ایرانی در برخی از کشورهای مقصد (میزبان)

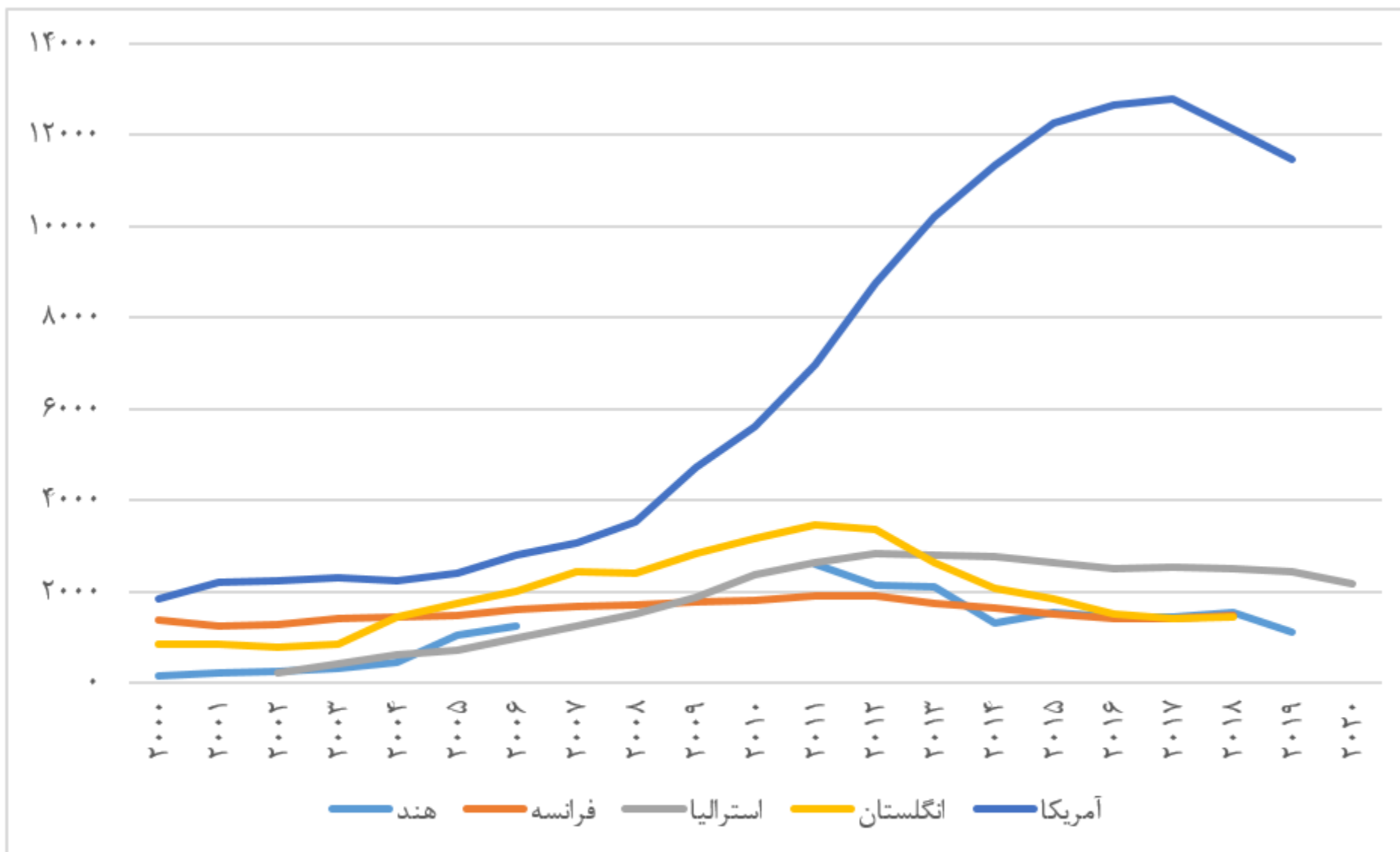

منبع: (UIS, 2021)

رصدخانه مهاجرت
ایران

روند کاهشی جمعیت دانشجویان ایرانی در برخی از کشورهای مقصد (میزبان)

منبع: (UIS, 2021) (Austrade, 2021) (open doors, 2021)

پیشران‌های مهاجرت از ایران (دانشجویان و فارغ التحصیلان)

پیشران‌های مهاجرت از ایران					
سال ۱۳۹۹		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۵	
۸۶	تورم	۷۶	سطح حقوق و تناسب درآمد و هزینه‌های زندگی	۸۲	میل به تجربه زندگی در خارج از ایران
۸۲	تحریم بودن ایران	۷۲	امکان پیشرفت شغلی	۸۰	میل به داشتن مدرک تحصیلی/ سابقه کاری خارج از کشور
۷۸	بی ثباتی اقتصادی کشور	۷۲	نظم و قانون‌مداری جامعه	۷۸	کیفیت دوره‌های آموزشی و پژوهشی
۶۳	شیوه حکمرانی و مملکت‌داری	۷۱	شایسته‌سالاری	۷۵	ناکارآمدی سیستم اداری در ایران
۶۰	نالمیدی نسبت به آینده	۷۰	وضعیت شغلی و فرصت‌های موجود در بازار کار	۷۱	آزادی‌های فردی و اجتماعی
۵۷	امید به زندگی بهتر در خارج از کشور	۶۹	شیوه حکمرانی و مملکت‌داری	۶۹	نظم و قانون‌مداری جامعه
۵۲	دسترسی به واکسن کرونا	۶۶	بورسیه و کمک هزینه‌های آموزشی و پژوهشی در خارج از کشور	۶۸	آرامش و امنیت اجتماعی در خارج از کشور
۴۶	آزادی‌های فردی و اجتماعی	۶۶	میل به داشتن مدرک تحصیلی/ سابقه کاری خارج از کشور	۶۸	وضعیت اینترنت و فضای مجازی در خارج از کشور
۳۷	سطح حقوق و تناسب درآمد و هزینه‌های زندگی	۶۵	شرایط زیست محیطی	۶۶	بورسیه و کمک هزینه‌های آموزشی و پژوهشی در خارج از کشور
۳۱	میل به تجربه زندگی در خارج از ایران	۶۴	عوامل غیرمالی شغل مانند تناسب با رشته و اثرگذاری	۶۶	تناسب مهارت/ تحصیلات با شغل در خارج از کشور
۳۱	دغدغه آینده فرزندان	۶۳	میل به تجربه زندگی در خارج از ایران	۶۵	سطح حقوق و تناسب درآمد و هزینه‌های زندگی
۲۸	میل به داشتن مدرک تحصیلی/ سابقه کاری خارج از کشور	۶۳	دغدغه آینده فرزندان	۶۳	عدم وجود آزادی بیان و عقیده سیاسی در ایران
		۶۱	چهره بین‌المللی و رابطه با سایر کشورها	۶۰	سهولت پذیرش/ ورود به دانشگاه و ادامه تحصیل در خارج از کشور
		۶۱	امید به زندگی بهتر در خارج از کشور	۶۰	سبک و استاندارد زندگی در خارج از کشور
		۵۹	سلامت اخلاقی جامعه	۵۹	وضعیت شغلی و فرصت‌های موجود در بازار کار
		۵۹	آزادی‌های فردی و اجتماعی	۵۸	گرفتن تابعیت/ اقامت کشور دیگر
		۵۷	کاربردی شدن نتایج تحقیقات	۵۷	امکان استخدام و فعالیت در دانشگاه و مراکز تحقیقاتی
		۵۴	تحریم بودن ایران	۵۲	عدم وجود عدالت و برابری جنسیتی در ایران
		۵۲	کیفیت دوره‌های آموزشی و پژوهشی	۵۲	عدم امکان ابراز عقیده دینی و مذهبی در ایران
				۴۳	تحریم بودن ایران

رصدخانه مهاجرت
ایران

پژوهشکده بیانتگذاری
دانشگاه صنعتی شریف

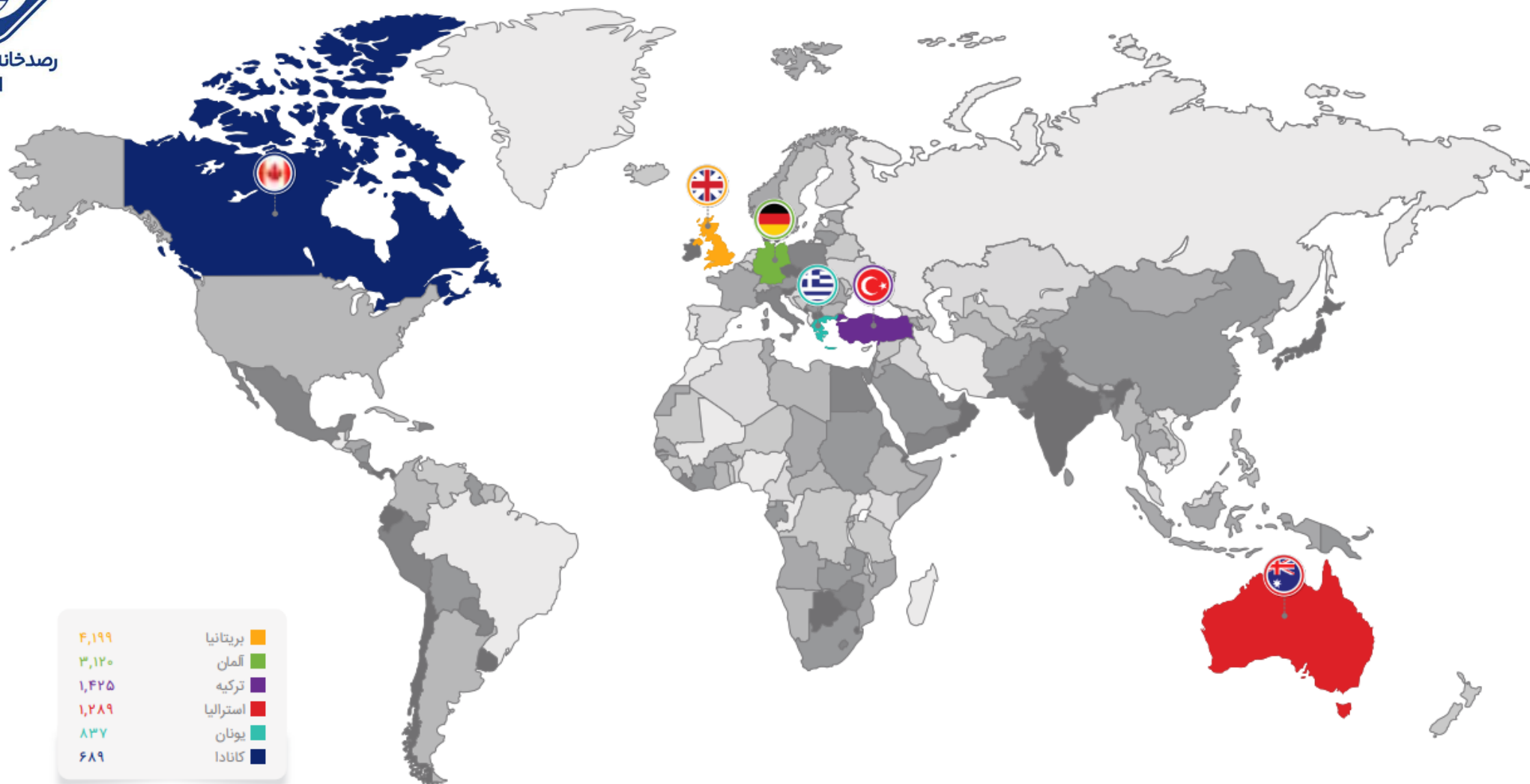
بخش سوم:

وضعیت کلی کشور ایران در حوزه مهاجرت

(مهاجرت‌های اجباری)

رصدخانه مهاجرت
ایران

شکل ۳ - شش مقصد اول پناجویان جدید ایرانی ثبت شده در جهان در سال ۲۰۲۰

منبع: (UNHCR Data Finder)

* آمار نمودار به پناجویان ایرانی که وضعیت ثبت درخواست آنها به عنوان جدید (N= New Applications) در پایگاه داده کمیساریا ارائه شده اشاره دارد.

رصدخانه مهاجرت
ایران

کوچ بزرگ

پرونده ویژه بررسی تحولات افغانستان

Afghanistan

رصدخانه مهاجرت ایران - شهریور ماه ۱۴۰۰

مرکز پژوهش‌های
مهاجرت
ایران

جدول ۱- روند پناهنجو فرستی (پناهنجوی جدید ثبت شده) از مبدأ شش کشور منتخب شیعه نشین در ۱۵ سال گذشته (۲۰۰۶ تا ۲۰۲۰).

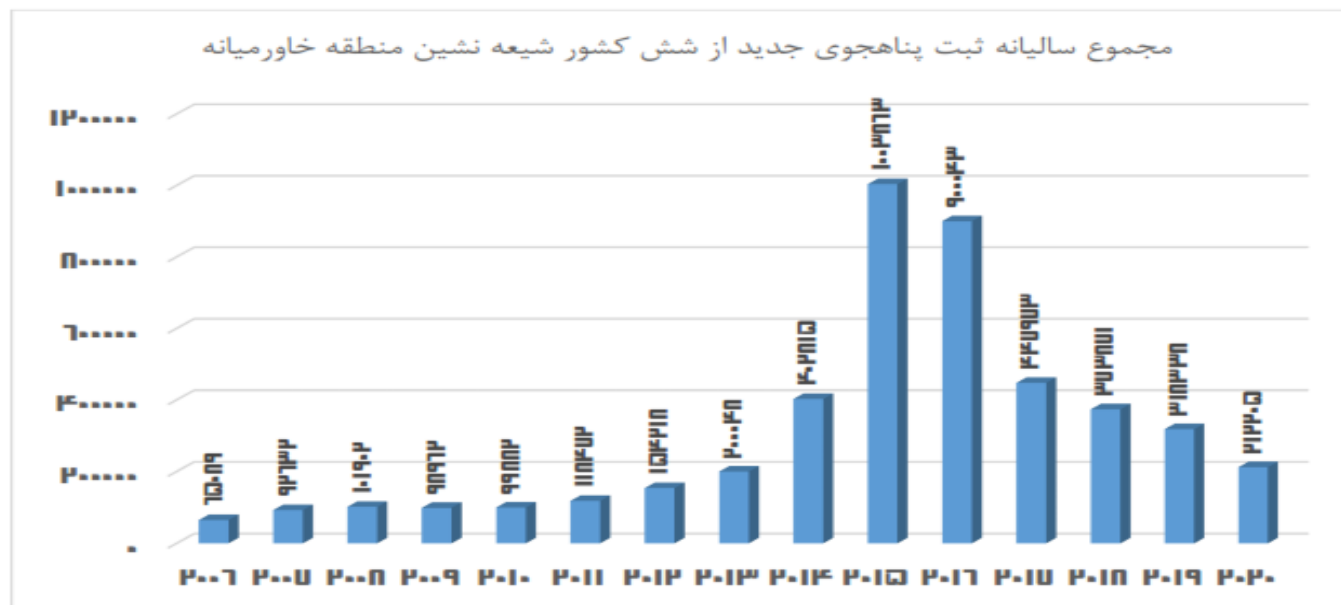
کشورها	۲۰۰۶	۲۰۰۷	۲۰۰۸	۲۰۰۹	۲۰۱۰	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳
سوریه	۳,۳۴۲	۵,۶۵۸	۵,۰۳۳	۵,۳۴۶	۷,۵۸۵	۹,۶۹۱	۲۹,۵۸۳	۵۸,۹۷۴
افغانستان	۱۱,۸۶۳	۱۵,۰۱۳	۲۳,۳۸۲	۳۸,۱۰۵	۳۳,۸۰۶	۳۸,۳۱۸	۵۲,۰۹۰	۴۷,۱۰۴
عراق	۲۹,۱۵۶	۴۶,۱۷۹	۴۴,۳۷۷	۲۷,۴۵۲	۲۷,۱۳۸	۲۷,۵۱۰	۲۳,۱۸۱	۳۹,۹۹۹
پاکستان	۹,۹۸۲	۱۶,۵۳۴	۱۷,۶۸۴	۱۳,۹۳۹	۱۴,۰۴۶	۲۱,۷۶۱	۲۷,۰۰۸	۳۰,۹۴۱
ایران	۱۰,۴۷۰	۸,۹۶۰	۱۱,۰۱۳	۱۳,۵۳۷	۱۶,۵۳۵	۲۰,۱۵۰	۲۱,۳۱۳	۲۱,۹۵۴
یمن	۲۷۶	۲۹۸	۵۱۳	۶۸۳	۷۷۲	۱,۰۴۲	۱,۰۴۳	۱,۰۷۶
پناهنجو فرستی کشورها (جمع سالیانه)	۶۵,۰۸۹	۹۲,۶۳۲	۱۰۱,۹۰۲	۹۸,۹۶۲	۹۹,۸۸۲	۱۱۸,۴۷۲	۱۵۴,۳۱۸	۲۰۰,۰۴۸
پناهنجو فرستی کشورها (فراوانی تجمعی نسبت به سال پایه ۲۰۰۶)	۶۵,۰۸۹	۱۵۷,۷۲۱	۲۵۹,۶۲۳	۳۵۸,۵۸۵	۴۵۸,۴۶۷	۵۷۶,۹۳۹	۷۳۱,۱۵۷	۹۳۱,۲۰۵
پناهنجو فرستی کشورها (میانگین نسبت به سال پایه ۲۰۰۶)	۶۵,۰۸۹	۷۸۸۶۰	۸۶۵۴۱	۸۹۶۴۷	۹۱,۶۹۳	۹۶۱۵۷	۱۰۴,۴۵۱	۱۱۶,۴۰۱
پناهنجوی جدید ثبت شده	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷	۲۰۱۸	۲۰۱۹	۲۰۲۰	
سوریه	۱۷۰,۱۴۹	۴۰۹,۲۳۳	۳۴۷,۵۹۶	۱۱۸,۰۹۵	۱۰۶,۱۶۶	۸۵,۷۳۹	۷۱,۸۵۵	
افغانستان	۷۳,۴۷۶	۲۷۱,۰۹۷	۲۳۷,۸۸۷	۱۲۴,۸۷۲	۱۰۷,۴۳۹	۱۰۴,۴۸۴	۷۴,۴۵۳	
عراق	۹۹,۸۴۶	۲۰۸,۵۸۰	۱۸۵,۱۳۸	۱۱۳,۵۲۷	۷۲,۶۰۶	۵۲,۶۵۴	۲۶,۸۳۰	
پاکستان	۳۵,۳۱۶	۵۷,۵۷۴	۵۸,۴۹۶	۴۳,۴۲۶	۳۵,۸۰۴	۳۳,۲۶۳	۱۹,۸۹۲	
ایران	۲۲,۴۸۴	۴۲,۴۲۵	۶۱,۸۸۰	۳۵,۰۷۸	۲۵,۷۵۰	۲۲,۹۸۶	۱۵,۳۳۳	
یمن	۱,۶۴۴	۱۴,۹۵۴	۹,۰۴۶	۱۲,۹۷۵	۱۶,۱۰۶	۹,۳۱۲	۳,۸۴۲	
پناهنجو فرستی کشورها (جمع سالیانه)	۴۰۲,۸۱۵	۱,۰۰۳,۸۶۳	۹۰۰,۰۴۳	۴۴۷,۹۷۳	۳۷۳,۸۷۱	۳۱۸,۳۳۸	۲۱۲,۲۰۵	
پناهنجو فرستی کشورها (فراوانی تجمعی نسبت به سال پایه ۲۰۰۶)	۱,۳۳۴,۰۲۰	۲,۳۳۷,۸۸۳	۳,۲۳۷,۹۲۶	۳,۶۸۵,۸۹۹	۴,۰۵۹,۷۷۰	۴,۳۷۸,۱۰۸	۴,۵۹۰,۳۱۳	
پناهنجو فرستی کشورها (میانگین نسبت به سال پایه ۲۰۰۶)	۱۴۸,۲۲۵	۲۳۳,۷۸۸	۲۹۴,۳۵۷۴	۳۰۷,۱۵۸	۳۱۲,۳۹۰	۳۱۲,۷۲۲	۳۰۶,۰۲۱	

منبع: (UNHCR Data Finder -2021)

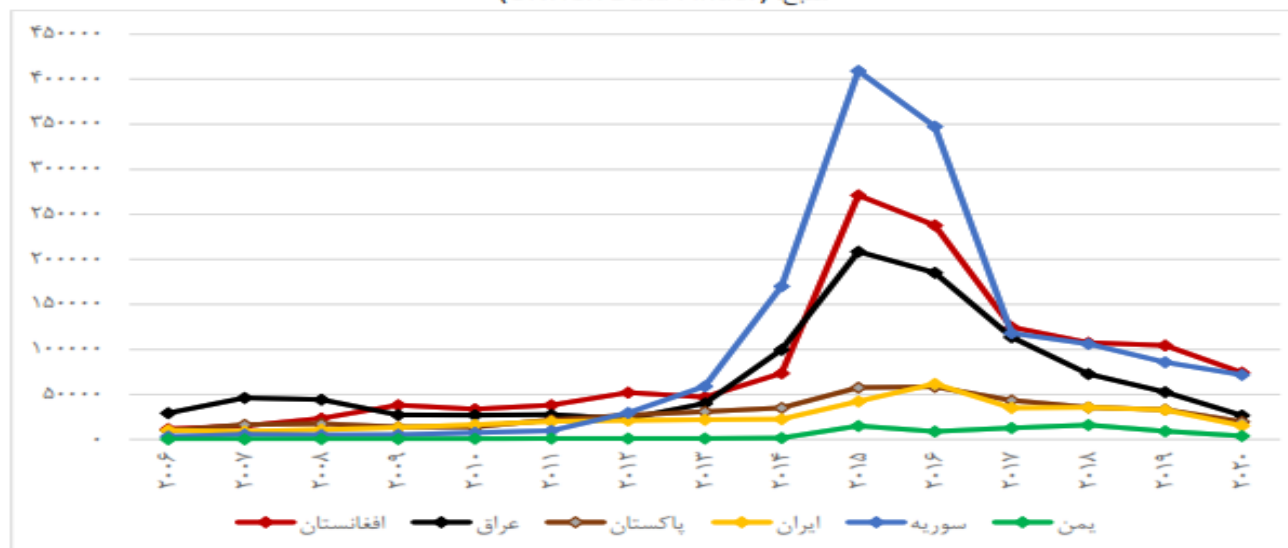
جدول ۲- وضعیت کلی پناهجو فرستی از مبدأ ۶ کشور شیعه نشین منطقه خاورمیانه در بازه زمانی ۲۰۰۶ تا ۲۰۲۰

کشورهای منتخب	مجموع پناهجویان جدید	میانگین پناهجو فرستی سالیانه
سوریه	۱,۴۳۳,۹۴۵	۹۵,۵۹۶
افغانستان	۱,۲۵۳,۳۸۹	۸۳,۵۶۰
عراق	۱,۰۲۴,۰۷۳	۶۸,۲۷۲
پاکستان	۴۳۵,۵۵۶	۲۹,۰۳۷
ایران	۳۶۹,۸۶۸	۲۴,۶۵۸
یمن	۷۳,۴۸۲	۴,۸۹۹
مجموع ۶ کشور منتخب	۴,۵۹۰,۳۱۳	۳۰۶,۰۲۱

نمودار ۱- مجموع پناهنجویان جدید ثبت شده از شش کشور در جهان (۲۰۰۶ تا ۲۰۲۰)

منبع: (UNHCR Data Finder)

نمودار ۲- روند ثبت پناهنجویان جدید از مبادا شش کشور منتخب شیعه نشین منطقه خاورمیانه (۲۰۰۶ تا ۲۰۲۰)

منبع: (UNHCR Data Finder-2021)

جدول ۳- وضعیت کلی مهاجرت در کشورهای منتخب شیعه نشین خاورمیانه

کشورها	جمعیت کشور (هزار نفر)	جمعیت کل مهاجران در خارج از کشور (هزار نفر)	سهم مهاجران از کل جمعیت کشور	جمعیت پناهندگان در خارج از کشور (هزار نفر)	سهم پناهندگان از کل مهاجران	جمعیت دانشجویان بین‌المللی در خارج از کشور	سهم دانشجویان بین‌المللی از کل مهاجران
	سال ۲۰۲۱	سال ۲۰۲۰	سال ۲۰۲۰	سال ۲۰۲۰	سال ۲۰۱۸	سال ۲۰۱۸	سال ۲۰۱۸
ایران	۸۵,۲۵۰	۱,۸۷۰	٪۲,۲	۱۳۵	٪۷,۲	۵۶,۳۷۶	٪۳
افغانستان	۳۹,۹۷۰	۵,۸۵۰	٪۱۴,۶	۲,۶۰۰	٪۴۴,۳	۳۰,۳۸۰	٪۰,۵
پاکستان	۲۲۶,۰۰۰	۶,۳۰۰	٪۲,۸	۱۳۳	٪۲,۱	۵۸,۸۲۱	٪۰,۹
عراق	۴۱,۳۰۰	۲,۱۰۰	٪۵	۳۳۳	٪۱۶,۰	۳۱,۵۶۶	٪۱,۵
یمن	۳۰,۶۰۰	۱,۳۰۰	٪۴,۳	۳۳	٪۲,۶	۲۶,۳۹۹	٪۲
سوریه	۱۸,۰۰۰	۸,۵۰۰	٪۴۷	۶,۷۰۰	٪۷۹,۱	۶۴,۳۷۹	٪۰,۸
مجموع	۴۴۱,۱۲۰	۲۵,۹۲۰	٪۶	۹,۹۳۴	٪۳۸	۲۶۷,۸۲۱	٪۱

جدول ۵- وضعیت شاخص رفاهی لگاتوم در ۶ کشور منتخب شیعه نشین در سال ۲۰۲۰

کشورها	رتبه کلی	ایمنی و امنیت	آزادی فردی	حکمرانی	سرما به اجتماعی	محیط سرما به گذاری	شرایط کار آفرینی	دسترسی به بازار و زیر	کیفیت اقتصادی	شرایط زندگی	بهداشت	آموزش	محیط طبیعی
ایران	۱۲۰	۱۳۱	۱۶۵	۱۳۸	۸۰	۱۳۰	۱۵۲	۱۰۶	۱۱۷	۷۵	۸۱	۷۷	۱۵۵
عراق	۱۳۷	۱۶۳	۱۲۹	۱۴۳	۱۰۷	۱۴۴	۱۲۰	۱۱۴	۱۲۰	۹۲	۱۲۰	۱۱۹	۱۶۵
پاکستان	۱۳۸	۱۵۲	۱۲۴	۱۲۰	۹۶	۱۱۲	۱۰۰	۱۱۵	۱۴۰	۱۱۹	۱۲۶	۱۳۷	۱۶۷
سوریه	۱۵۸	۱۶۵	۱۶۷	۱۶۱	۱۶	۱۴۰	۱۶۲	۱۲۲	۱۳۱	۱۰۳	۱۱۴	۱۲۷	۱۶۳
افغانستان	۱۶۲	۱۶۶	۳۷	۱۴۲	۱۶۷	۱۵۴	۱۲۹	۱۵۹	۱۴۲	۱۵۵	۱۵۶	۱۵۳	۱۶۱
یمن	۱۶۵	۱۶۴	۱۶۴	۱۶۶	۱۵۳	۱۶۴	۱۵۸	۱۶۳	۱۶۷	۱۴۳	۱۴۱	۱۵۴	۱۴۸

منبع: The Legatum Prosperity Index 2020

جدول ۶- وضعیت شاخص رفاهی لگاتوم در ۷ کشور مهاجر پذیر در سال ۲۰۲۰

رتبه کلی شاخص رفاه لگاتوم	سهم مهاجران ورودی از کل جمعیت کشور	جمعیت کل مهاجران ورودی (هزار)	سهم مهاجران خروجی از کل جمعیت کشور	جمعیت کل مهاجران در خارج از کشور (هزار نفر)	جمعیت کشور (هزار نفر)	نام کشور
سال ۲۰۲۰	سال ۲۰۲۰	سال ۲۰۲۰		سال ۲۰۲۰	سال ۲۰۲۰	
۵۶	%۵۵	۹۳۶/۱	%۳/۴	۵۸/۳	۱,۷۰۰	بحرین
۶۶	%۴۷	۲,۴۰۰	%۰,۴	۲۵/۱	۵,۱۰۰	عمان
۴۵	%۷۶	۲,۲۰۰	%۰,۹	۲۵/۷	۲,۸۸۰	قطر
۵۸	%۷۲/۵	۳,۱۰۰	%۵	۲۱۲/۳	۴,۲۷۰	کویت
۷۱	%۳۹	۱۳,۵۰۰	%۰,۸	۲۹۹/۳	۳۴,۸۱۳	عربستان سعودی
۴۲	%۸۸	۸,۷۰۰	%۲	۲۰۳/۲	۹,۸۹۰	امارات
۹۴	%۷/۲	۶,۱۰۰	%۴	۳,۴۰۰	۸۴,۳۳۹	ترکیه
-	%۲۵,۸	۳۶,۹۳۶	%۲,۹۵	۴,۲۲۴	۱۴۲,۹۹۲	مجموع

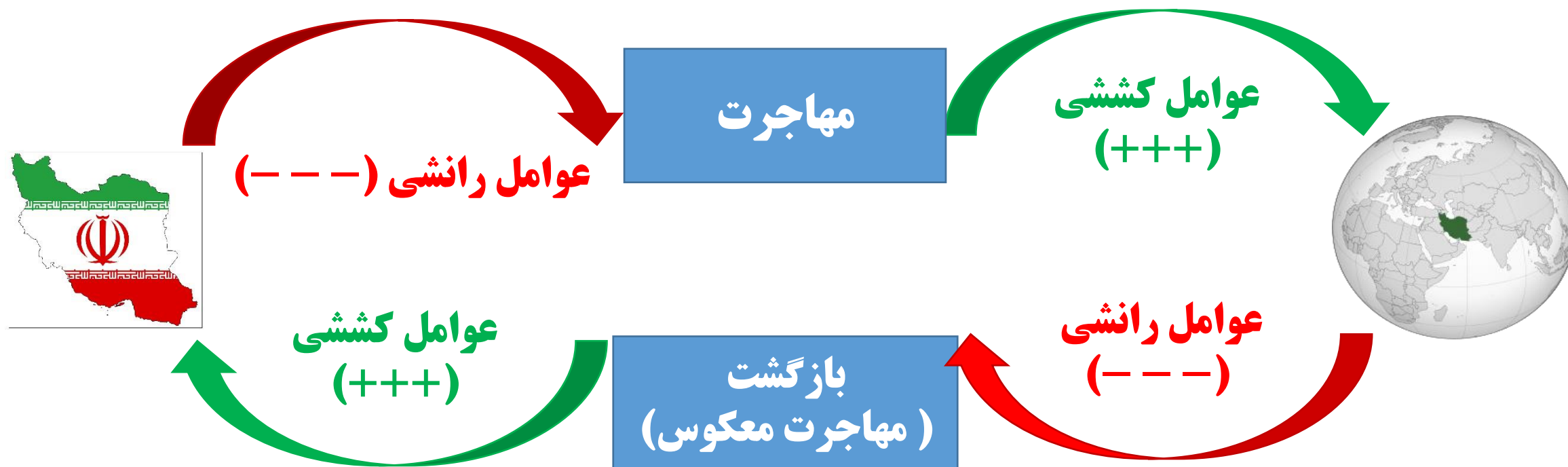

مركز مھاجرت
ايران

چارچوب تحليلي مھاجرت

چارچوب تحليلي عوامل رانشي و كشي

مھاجرت و بازگشت ايرانيان

بخش چهارم:

راهبردهای فعال مهاجرتی همسایگان ایران

(نقش برنامه‌های کششی و مشوق‌های مهاجرتی

کشورهای خارجی در میل به مهاجرت ایرانیان)

رصدخانه مهاجرت
ایران

کشورهای حاشیه خلیج فارس

- طراحی و اجرای کلان پروژه‌های توسعه ای
- همراهی با ابر روندهای توسعه ای جهانی
- هدفگذاری برای اقتصاد بدون نفت
- توسعه شهرهای هوشمند
- توسعه اکوسیستم استارت‌آپی و فناوری های رو به رشد
- استفاده از ظرفیت‌های جغرافیایی در مقیاس جهانی
- تمرکز بر مزیت‌های تعاملاتی و تبادلات کالایی و مالی
- برند سازی کشوری با تبلیغات گسترده و توسعه گردشگری
- جشنواره های بین المللی فرهنگی
- استفاده از رسانه‌های در سطح جهانی برای ارائه محصولات و خدمات
- پویایی قانونی و نهادی و ایجاد تغییرات ضروری برای جذب سرمایه های مالی و انسانی هدف
- تغییر قوانین ویزا و اقامت
- ایجاد مشوق های خاص

مركز پژوهش‌های
مهاجرت
ایران

کلان پروژه های توسعه‌ای: پروژه نئوم (NEOM) عربستان سعودی

عربستان سعودی

15 november 2018

NEOM, A STARTUP THE SIZE OF A COUNTRY

On October 24, 2017 Mohammed bin Salman, the crown prince of Saudi Arabia, announced the launch of NEOM. NEOM stands for New Future. An independent, special 25,000 square kilometer zone, a smart city, in the North East of Saudi Arabia, comprising Egyptian and Jordanian territory, to be developed from scratch.

NEOM seeks to attract top quality talent from around the world to create and innovate, and drive the growth of this future city and its residents. An entire city state, purpose built for a sustainable, data driven new way of living.

پروژه نئوم چیست؟

○ یک منطقه مستقل و ویژه در شمال شرقی عربستان سعودی که به کمک افراد **بااستعداد سراسر جهان** از ابتدا توسعه می‌یابد.

اهداف پروژه نئوم:

○ **تغییر اقتصاد نفت به هایتک**

○ فراهم کردن فرصت سرمایه‌گذاری در عربستان

○ تقویت موقعیت رقابتی در منطقه

○ **جذب دانشمندان و متخصصان بااستعداد برای کار و زندگی**

در نئوم

○ تبدیل شدن به یک قطب جهانی برای تجارت

مركز مباحثه
ايران

توسعه گردشگری و برندسازی کشوری

شناساندن ظرفیت ها در سطح جهانی

عربستان سعودی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

• جشنواره بزرگ فرهنگی گردشگری موسم ریاض: اکتبر ۲۰۲۱ تا مارس ۲۰۲۲

• جشنواره زمستان در طنطورا: ۲۱ دسامبر تا ۲۷ مارس ۲۰۲۲

رصدخانه مهاجرت
ایران

پویایی قانونی و نهادی ایجاد تغییرات ضروری

عربستان سعودی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

- ایجاد مقر منطقه ای شرکت های بین المللی در ریاض
- تغییر در سیستم کفاله برای ثبت شرکتهای فناوری
- تغییر در سیستم کفاله برای اشتغال در مشاغل سطح بالا و دانشی

1. نقش آفرینی به موقع در روندهای منطقه ای و جهانی و ایجاد چشم انداز پیشتازی و رهبری آینده
  - توجه ویژه به متنوع سازی اقتصادی و تغییر اقتصاد نفتی
  - توسعه شهرهای هوشمند و تکنولوژی های آینده
  - سرمایه گذاری در انرژی های تجدید پذیر و پایدار (میزبانی از اجلاس جهانی...، طراحی شهر کربن صفر، تامین مالی ابتکار...)
  - ایجاد اکوسیستم استقرار شرکت های جهانی رهبر آینده
  - توسعه اکوسیستم استارتاپی و سرمایه گذاری خطر پذیر
2. درک اهمیت ارتباطات و تبادلات انسانی و فنی و تبدیل شدن به مرکز توسعه تبادلات
  - اکسپو دبی
  - نمایشگاه دهکده جهانی
3. برند سازی کشوری با استفاده از ارائه گسترده فعالیت ها و ابتکارات در رسانه های جهانی
4. پویایی و ایجاد تغییر در قوانین و مقررات متناسب با نیازهای توسعه ای
  - مشوق های اقامتی برای متخصصان و برنامه نویسان
  - تغییر قانون ثبت شرکت و دریافت اقامت
5. تامین نیروی انسانی جهانی و منطقه ای با ایجاد جاذبه های جهانی: جذب سرمایه های انسانی در سطوح مختلف مهارتی با استفاده از ابتکارات و برنامه های پیشرو

چشم انداز سازی بلند مدت و معتبر

- دستیابی بیش از ۹۰ درصدی به اهداف چشم انداز ۲۰۲۰
- برنامه ریزی چشم انداز ۲۰۳۰
- اعلام رویکردها و برنامه های برنامه ۲۰۷۱ (صدسالگی امارات)

پیشرو در دستیابی به اهداف فناورانه

در منطقه خلیج فارس

- توسعه شهرهای هوشمند: رتبه ی ۴۲ و ۴۳ شهرهای هوشمند جهانی

- شهر مصدر ابوظبی (منطقه هوشمند پایدار): این شهر تا سال ۲۰۳۰، محل سکونت ۵۰،۰۰۰ ساکن و پایگاه ۴۰،۰۰۰ نیروی کار حرفه ای و دانشجو خواهد بود.

- راهبرد فناوری: توسعه فناوری های کلیدی شهرهای هوشمند (قرار دادن فناوری های نسل بعدی که از شهرهای هوشمند

تغذیه می کنند-مانند هوش مصنوعی، بلاک چین و اینترنت اشیا (IoT)-در قلب چشم انداز استراتژیک ملی)

- توسعه اکوسیستم استارت‌آپی و فناورانه: مناطق نوآورانه ای مانند Sustainability City و Dubai Silicon Oasis را نیز توسعه داده است

که از ارتباط و پایداری به عنوان یک شیوه زندگی حمایت می کند. امارات همچنین به زودی محل استقرار شهر هوشمند رز صحرا، با ۱۶۰ هزار نفر جمعیت خواهد

بود. شهر هوشمند رز صحرا، با ۱۶۰ هزار نفر جمعیت سالانه ۴۰ هزار گالن آب آشامیدنی و ۴۰ درصد برق خود را از منابع پایدار تولید می کند.

ورود به برنامه های توسعه علمی فناوری

برند ساز و پیشرو

- برنامه توسعه فضایی امارات متحده عربی
- نخستین نیروگاه هسته‌ای جهان عرب در ابوظبی
- توسعه فناوری دیجیتال و هوش مصنوعی

رصدخانه مهاجرت
ایران

توسعه اکوسیستم تعاملات فناورانه و تجاری

- توسعه اکوسیستم استارت‌آپی :
- امارات متحده عربی نیز درصدد است تا سه سال آینده، ۱۰۰ هزار شرکت را جذب و سالانه ۴۰۰ رویداد اقتصادی جهانی برگزار کند
- جایزه ۱۰ میلیون دلاری شیخ حمدان برای راه‌حل‌های نوآورانه
- برگزاری نمایشگاه‌های جهانی: اکسپو ۲۰۲۰ دبی با شعار «ارتباط ذهن‌ها، ایجاد آینده» (به مدت ۶ ماه از اکتبر ۲۰۲۱)
- شرکت ۱۹۸ کشور جهان با ارائه برترین دستاوردهای تکنولوژیک خود
- برآورد ۳۳ میلیارد دلار اثر اقتصادی، ۲۵ میلیون بازدید، ۴۹۷۰۰ شغل در سال

شناسایی جهانی ظرفیت‌ها با ایجاد جاذبه‌ها و برگزاری جشنواره‌های جهانی فرهنگی و گردشگری

- رویدادهای فرهنگی گردشگری سطح جهانی
  - «دهکده جهانی»
  - باغ معجزه، به عنوان بزرگترین باغ گل طبیعی جهان
  - مناطق گردشگری سطح جهانی: عین دبی
- استقرار یکی از بزرگترین برج‌های مقرر رسانه‌های جهانی در دبی
- استفاده رسانه‌های جهانی برای استفاده از ظرفیت‌های جهانی

جذب سرمایه های انسانی و مالی

تغییر در قوانین ویزا و اقامت متناسب با نیازهای توسعه ای

• **اعطای ویزای طلایی** به سرمایه گذاران، کارآفرینان، دانشمندان، نخبگان، متخصصان و افراد با استعدادهای

خاص: بدون نیاز به اسپانسر با اجازه اقامت ۱۰ ساله در این کشور و تمدید خودکار

• **ویزای فرهنگی بلند مدت**: ویزای بلند مدت فرهنگی به کسانی که در زمینه های ادبیات و فرهنگ، هنر، میراث، تاریخ و

مطالعات شناختی و صنایع خلاق هستند اعطا می شود

سودای رهبری اقتصادی و سیاسی منطقه ای و نقش آفرینی فعال جهانی

- تسهیل سرمایه گذاری خارجی و اعطای مشوق های تولیدی و سرمایه گذاری
  - مشوق های سرمایه گذاری در استان های کمتر توسعه یافته
  - اعطای اقامت بلند مدت و تابعیت با سرمایه گذاری ۲۵۰۰۰ دلار

- ارائه بورسیه های تحصیلی کامل دانشگاهی و جذب جوانان با توسعه آموزش عالی بین المللی
  - بورسیه های ویژه برای کشورهای خاص
  - کمک هزینه های تحصیلی دولتی و دانشگاهی
  - دوره های به زبان انگلیسی و مشترک با دانشگاه های تراز اول جهانی

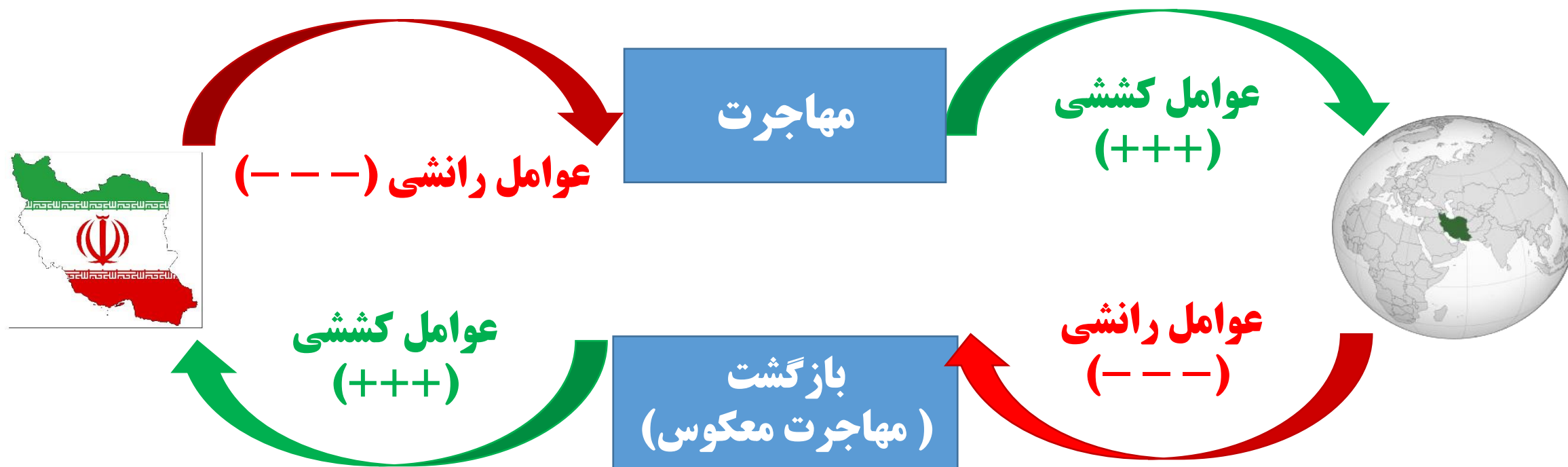

مرکز تحقیقات
مهاجرت
ایران

چارچوب تحلیلی مهاجرت

چارچوب تحلیلی عوامل رانشی و کششی

مهاجرت و بازگشت ایرانیان

رصدخانه مهاجرت
ایران

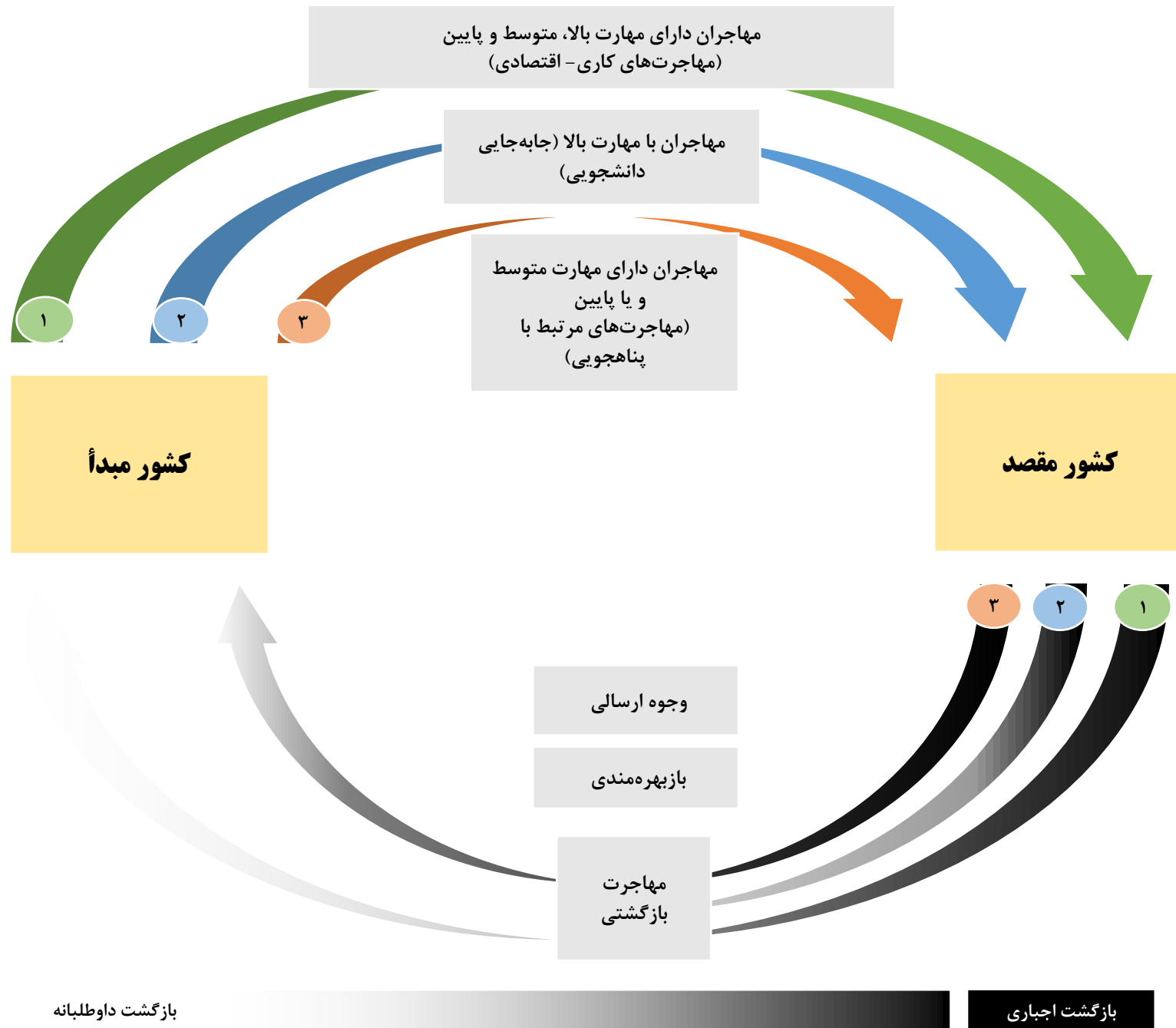

پژوهشکده بیانگذاری
دانشگاه صنعتی شریف

بخش پنجم: مهاجرت‌های بازگستی

رصدخانه مهاجرت
ایران

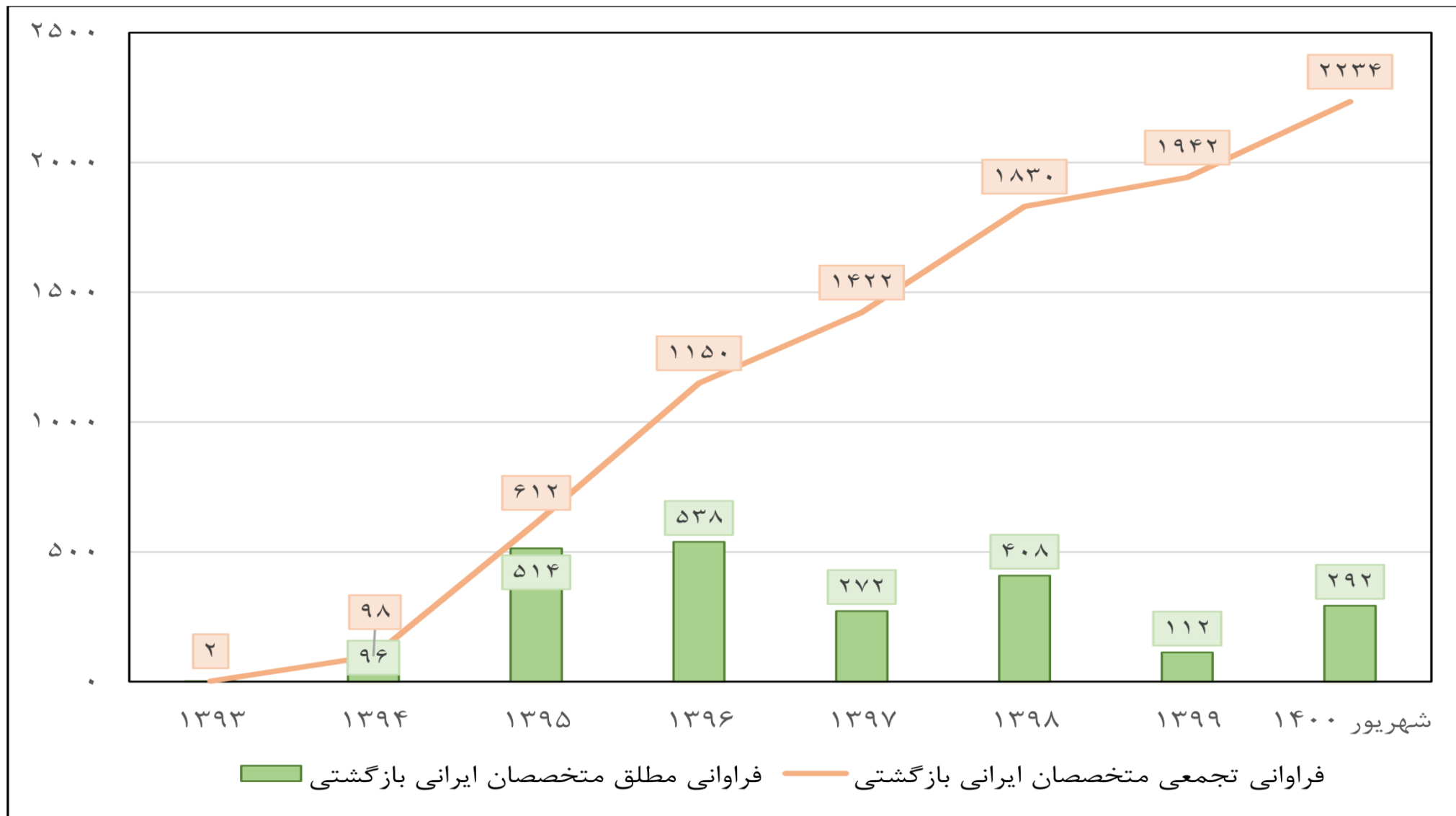

درجه داوطلبانه بودن تصمیم به بازگشت

اجباری	رد مرز شدن		بازگشت فصلی	رد مرز شدن		
	بازگشت ناشی از بحران			بازگشت ناشی از بحران		
	بازگشت ناشی از اتمام قرارداد			بازگشت ناشی از اتمام قرارداد		
داوطلبانه	بازگشت شکست خوردگی		بازگشت موقتی	بازگشت شکست خوردگی		
	بازگشت موفقیت	بازگشت محافظه کاری		بازگشت گاه به گاه	بازگشت محافظه کاری	
		بازگشت نوآوری			بازگشت نوآوری	
		بازگشت بازنشستگی	بازگشت بازنشستگی			
	موقتی		چرخشی	دائمی		

بازه زمانی بازگشت

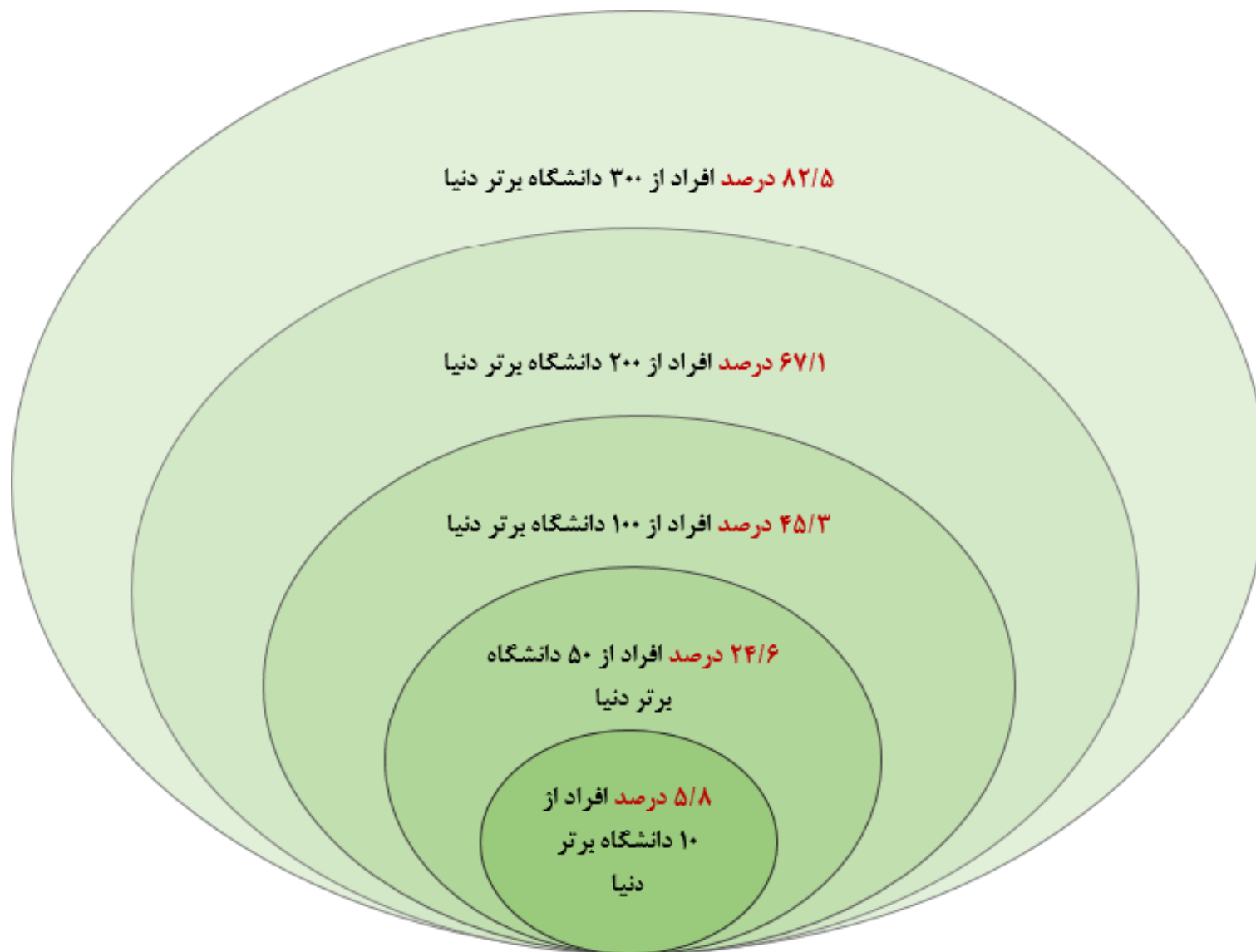

نمودار 1- فراوانی مطلق و تجمعی ایرانیان بازگشتی از طریق طرح همکاری با متخصصان و دانشمندان ایرانی غیر مقیم (1393 تا پایان شهریور 1400)

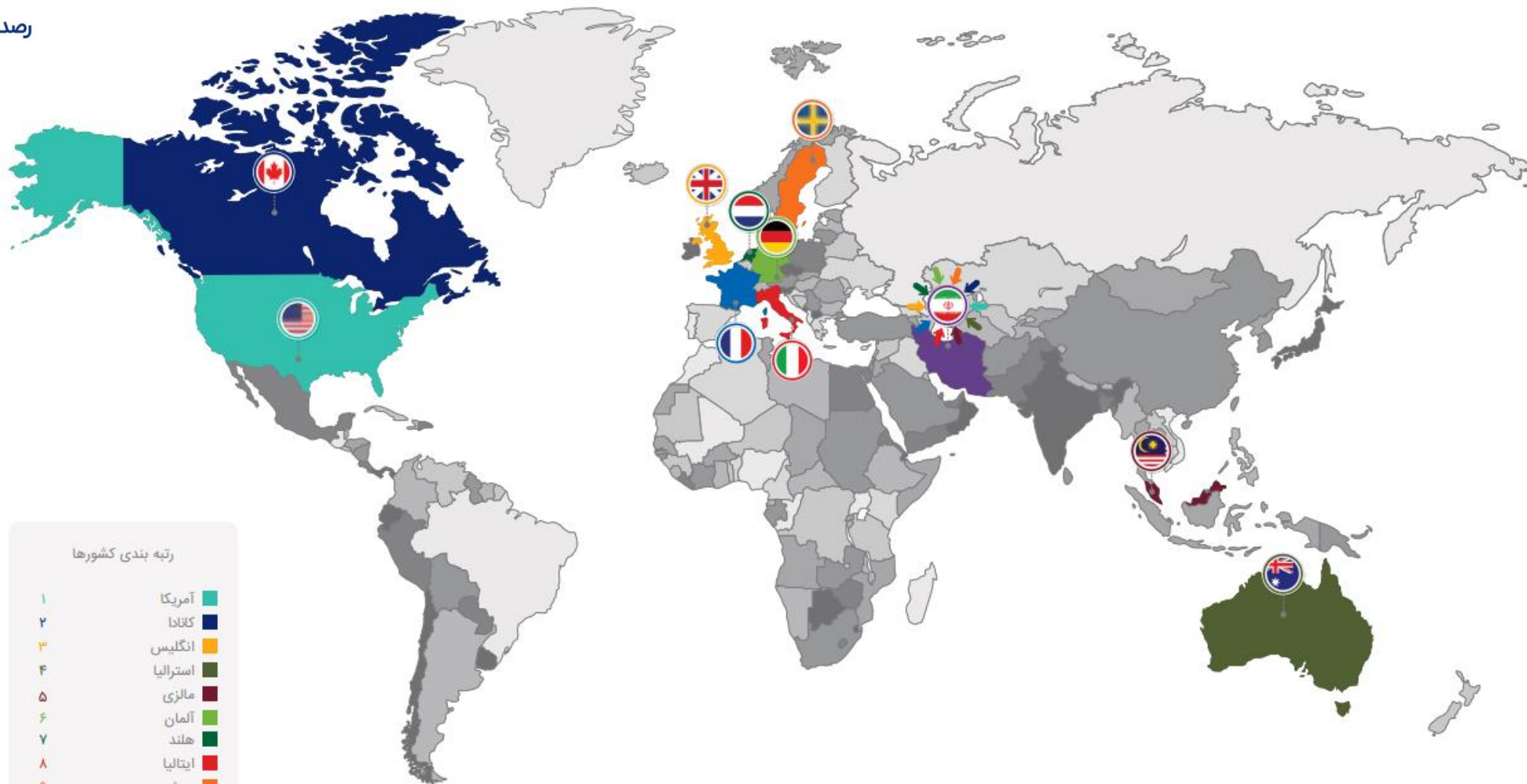
رصدخانه مهاجرت
ایران

Iran Return Migration Data

رصدخانه مهاجرت
ایران

شکل ۴- ده کشور اول محل بازگشت متخصصان ایرانی به کشور (به ترتیب)

منبع: (معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، ۱۴۰۰)

فراوانی تجمعی متخصصان ایرانی بازگشتی (به تفکیک جنسیت، تسهیلات دریافتی و رتبه دانشگاهی)

منابع: (معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، ۱۴۰۰)؛ مؤسسه بین‌المللی توسعه دانش فردای ایرانیان، (۱۴۰۰)

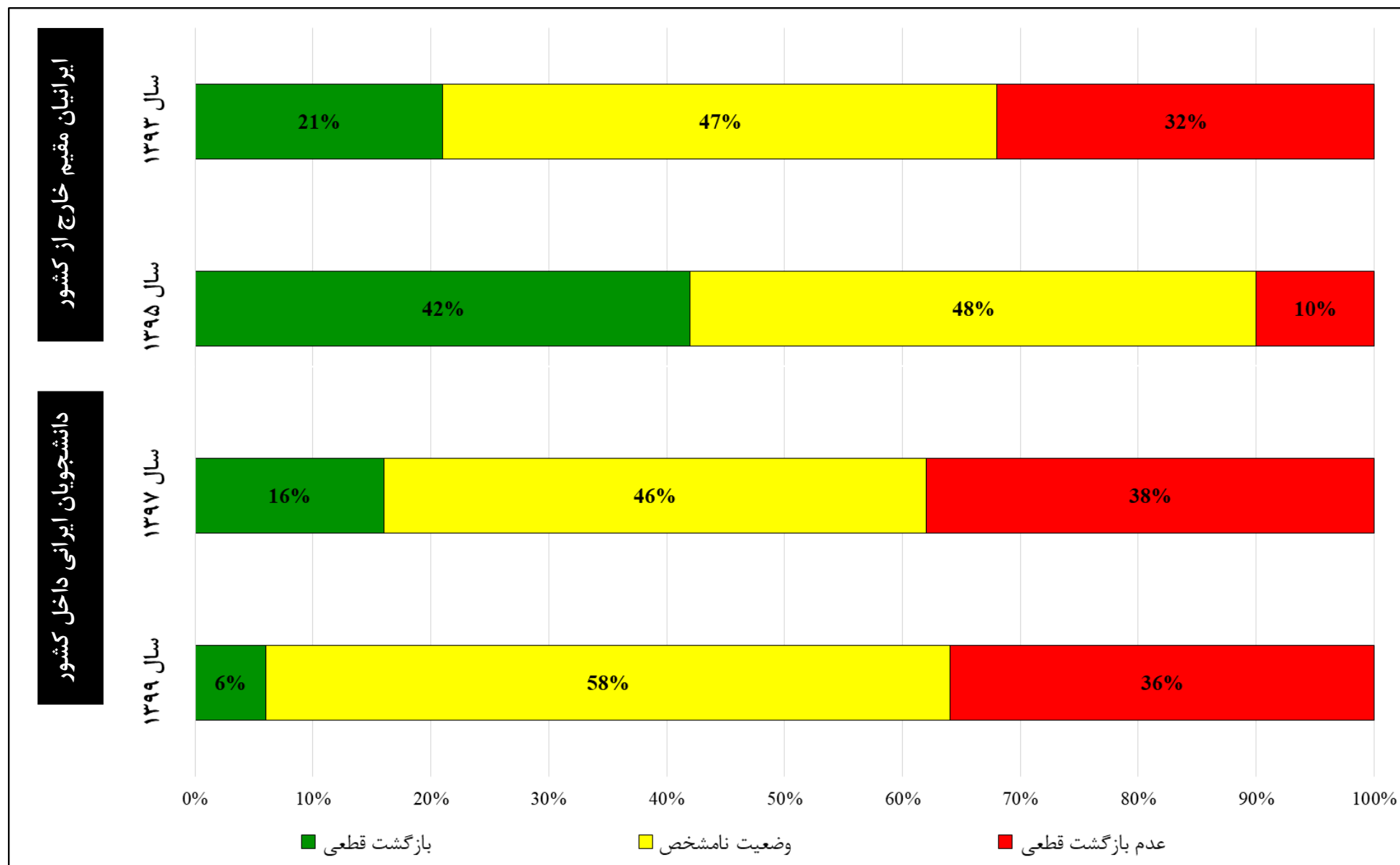
پیشران‌های بازگشت به ایران

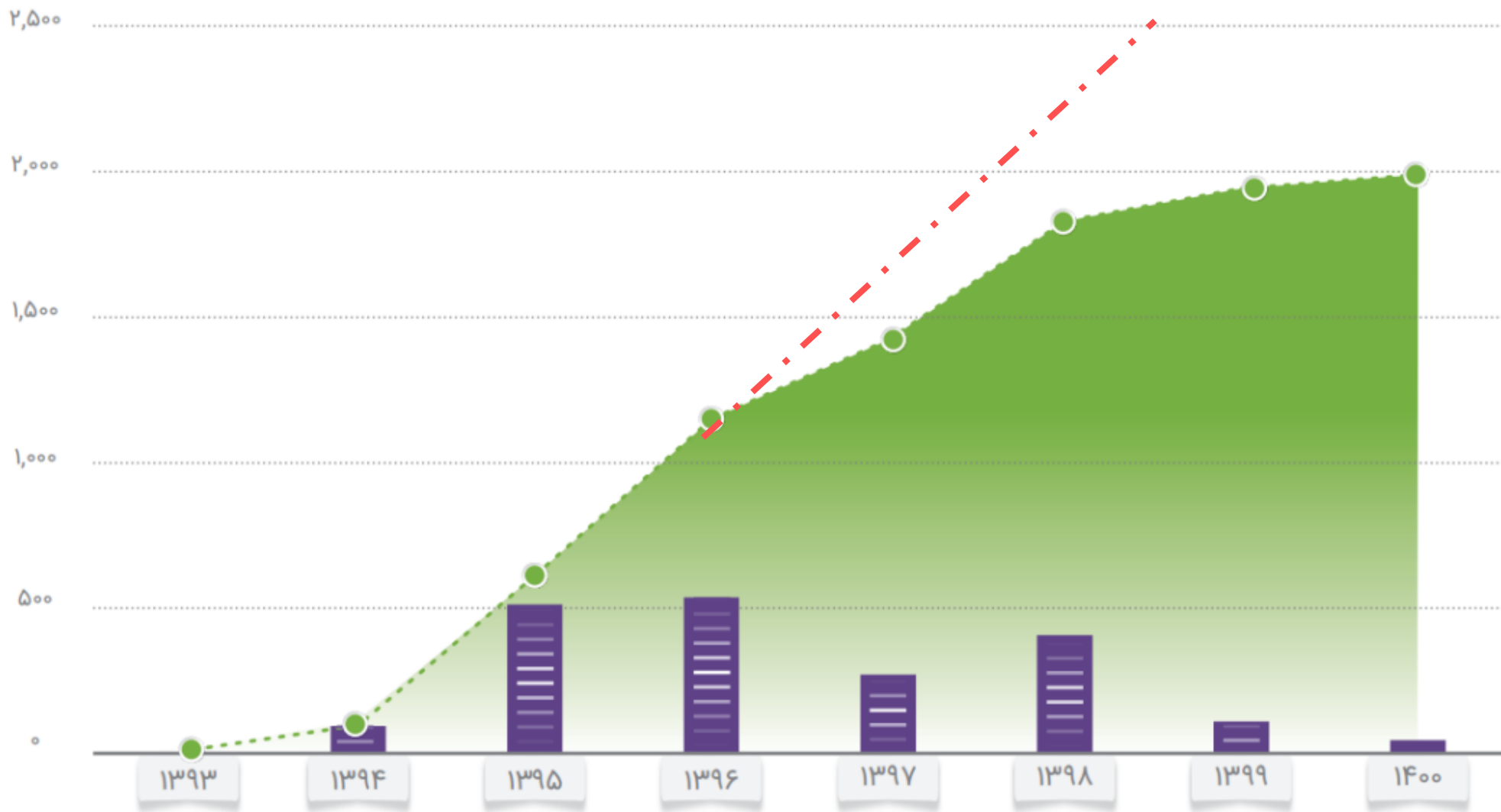
پیشران‌های بازگشت به ایران					
سال ۱۴۰۰		سال ۱۳۹۵		سال ۱۳۹۳	
۶۱٪	در کنار خانواده و فامیل بودن	۷۴٪	در کنار خانواده و فامیل بودن	۷۳٪	در کنار خانواده و فامیل بودن
۴۶٪	احساس مفید بودن در ایران	۶۰٪	حس وظیفه به کشور و انتقال دانش و تجربه خود	۵۰٪	ارتباط با دوستان و هم دوره‌ای‌ها
۳۱٪	عدم احساس رضایت کافی در کشور مقصد	۵۸٪	احساس غربت و دوری از وطن	۴۸٪	احساس مفید بودن در ایران
۲۳٪	مسائل فرهنگی و اجتماعی	۵۱٪	احساس تعلق و پیوستگی با جامعه	۴۱٪	احساس غربت و دوری از وطن
۲۳٪	شرایط مناسب در کشور مادری	۴۷٪	تغییر فضای سیاسی داخل کشور ایران	۳۶٪	حس وظیفه به کشور و انتقال دانش و تجربه خود
		۴۳٪	توافق هسته‌ای و رفع تحریم‌ها	۳۵٪	دوران بازنشستگی
		۴۳٪	پایان تحصیلات/ پایان قرارداد کاری	۲۸٪	عدم احساس مفید بودن در خارج از کشور
		۴۰٪	ارتباط با دوستان و هم دوره‌ای‌ها	۲۸٪	ناآشنایی با فرهنگ و زبان کشور میزبان
		۴۰٪	بزرگ کردن فرزندان در ایران	۲۷٪	امکان رشد و دستیابی به پست‌های کلیدی
		۳۹٪	حس مهاجرت‌ستیزی و بیگانه‌هراسی در کشور میزبان	۲۴٪	عدم سنخیت با فرهنگ غربی
		۳۹٪	احساس مفید بودن در ایران	۲۳٪	ملاحظات ایدئولوژیک
		۳۹٪	تبعیض‌های شغلی برای مهاجران در کشور میزبان	۱۳٪	عدم همسویی با جهت‌گیری سیاسی کشور میزبان
		۳۵٪	ناآشنایی با فرهنگ و زبان کشور میزبان	۱۳٪	رشد شخصی و خانواده
		۳۵٪	فرصت کاری بیشتر و پیشرفت شغلی سریعتر در ایران	۷٪	مسائل مذهبی
		۳۴٪	ازدواج و تشکیل خانواده در ایران		
		۳۳٪	شبکه کاری و حمایتی داخل ایران		
		۲۷٪	حس عدم اعتماد به نفس در خارج از کشور		
		۲۷٪	داشتن حق رأی و مشارکت سیاسی		
		۲۷٪	عدم همسویی با جهت‌گیری سیاسی کشور میزبان		
		۲۵٪	دوران بازنشستگی		
		۲۴٪	امکان رشد و دستیابی به پست‌های کلیدی		
		۲۱٪	مسائل مذهبی		

رصدخانه مهاجرت
ایران

Iranians Willingness to Return

۲

۹۸

۶۱۲

۱,۱۵۰

۱,۴۲۲

۱,۸۳۰

۱,۹۴۲

۱,۹۸۹

-

۹۶

۵۱۴

۵۳۸

۲۷۲

۴۰۸

۱۱۲

۴۷

فراوانی مطلق متخصمان ایرانی بازگشتی

فراوانی تجمعی متخصمان ایرانی بازگشتی

دسته‌بندی رویکردهای مهاجرت بازگشتی کشورها

		سیاست عمده			
		وجوه ارسالی	باز ادغام	بازگشت	چرخش نخبگان
زیاد	میل به بازگشت	کشورهای منفعل	کشورهای واکنش‌گر	لهستان	چین
				هند	
کم	میل به بازگشت	کشورهای منفعل	کشورهای واکنش‌گر	مالزی 	کشورهای پیشاز
				ایران 	
				ترکیه 	
				آرژانتین 	
				مکزیک 	
کم	کم	مصر 			
		آمادگی برای بکارگیری ظرفیت متخصصان بازگشتی			
		زیاد			

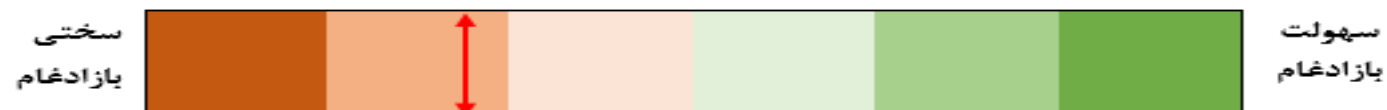

رصدخانه مهاجرت
ایران

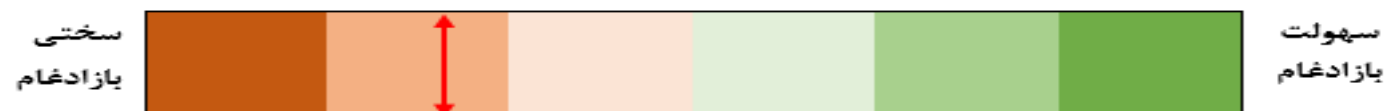
<p>چالش‌های ساختاری</p>	<p>عدم انسجام ایرانیان دور از وطن و ارتباط ضعیف دولت با این گروه عدم وجود پایگاه داده به‌روز از وضعیت ایرانیان مهاجر؛ خصوصاً نسل دوم و سوم آنها تمرکز گرایی و عدم توجه به متخصصان بازگشتی در شهرستان‌ها عدم امنیت شغلی و مالی رقیب پنداشته شدن متخصصان بازگشتی از سوی مسئولان دولتی و اعضای هیئت علمی عدم درک مسئولان دولتی از نهادهای پژوهشی متخصصان بازگشتی عدم ارتباط صنعت و دانشگاه در ایران وجود فساد در اعطای پروژه‌ها خدمت سربازی تجربه نه چندان موفق ایرانیان بازگشتی در گذشته فقدان ساختار نظام‌مند و سیستماتیک برای بهره‌گیری از ظرفیت متخصصان بازگشته به کشور دید امنیتی نسبت به متخصصان بازگشته به کشور و وجود قوانین سختگیرانه نسبت به افراد دوتابعیتی وجود ابهام و عدم اطلاع‌رسانی مناسب از زمینه‌های کاری که این متخصصان بعد از بازگشت می‌توانند در آن مشغول به فعالیت شوند عدم اطلاع‌رسانی کافی درباره طرح‌های حمایتی بنیاد ملی نخبگان و معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری</p>
<p>چالش‌های ادغام مجدد</p>	<p>مواجهه متخصصان با جامعه مبدأ دشواری بودن شروع کسب و کار دشواری بودن ادغام مجدد در جامعه نگاه آموزش عالی به متخصصان بازگشتی و نحوه برخورد با آنها برآورده نشدن انتظارات از برنامه بازگشت معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری از دست دادن شبکه‌های علمی و کاری قبل از مهاجرت/ عدم آشنایی با شرایط فعلی کشور و چالش در امور روزمره زندگی</p>

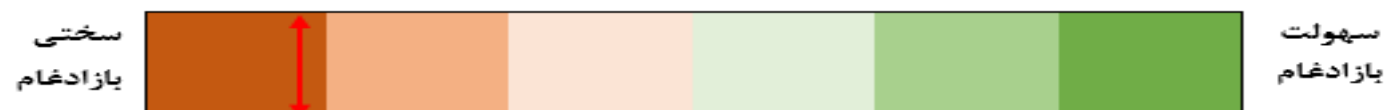
وضعیت بازادغام ساختاری - اقتصادی فعالین دانشگاهی

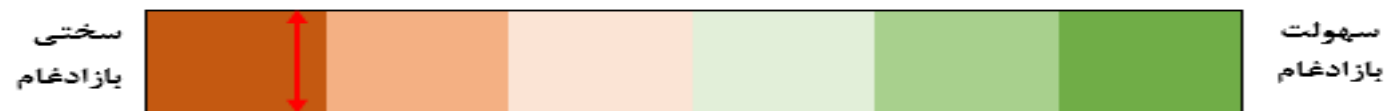
وضعیت بازادغام ساختاری - اقتصادی کار آفرینان

وضعیت بازادغام ساختاری - اداری شاغلان در بخش خصوصی

وضعیت بازادغام ساختاری - اداری شاغلان در بخش عمومی یا دولتی

شکل ۱۳- وضعیت بازادغام متخصصان بازگشتی در حوزه های مختلف فعالیت

رصدخانه مهاجرت
ایران

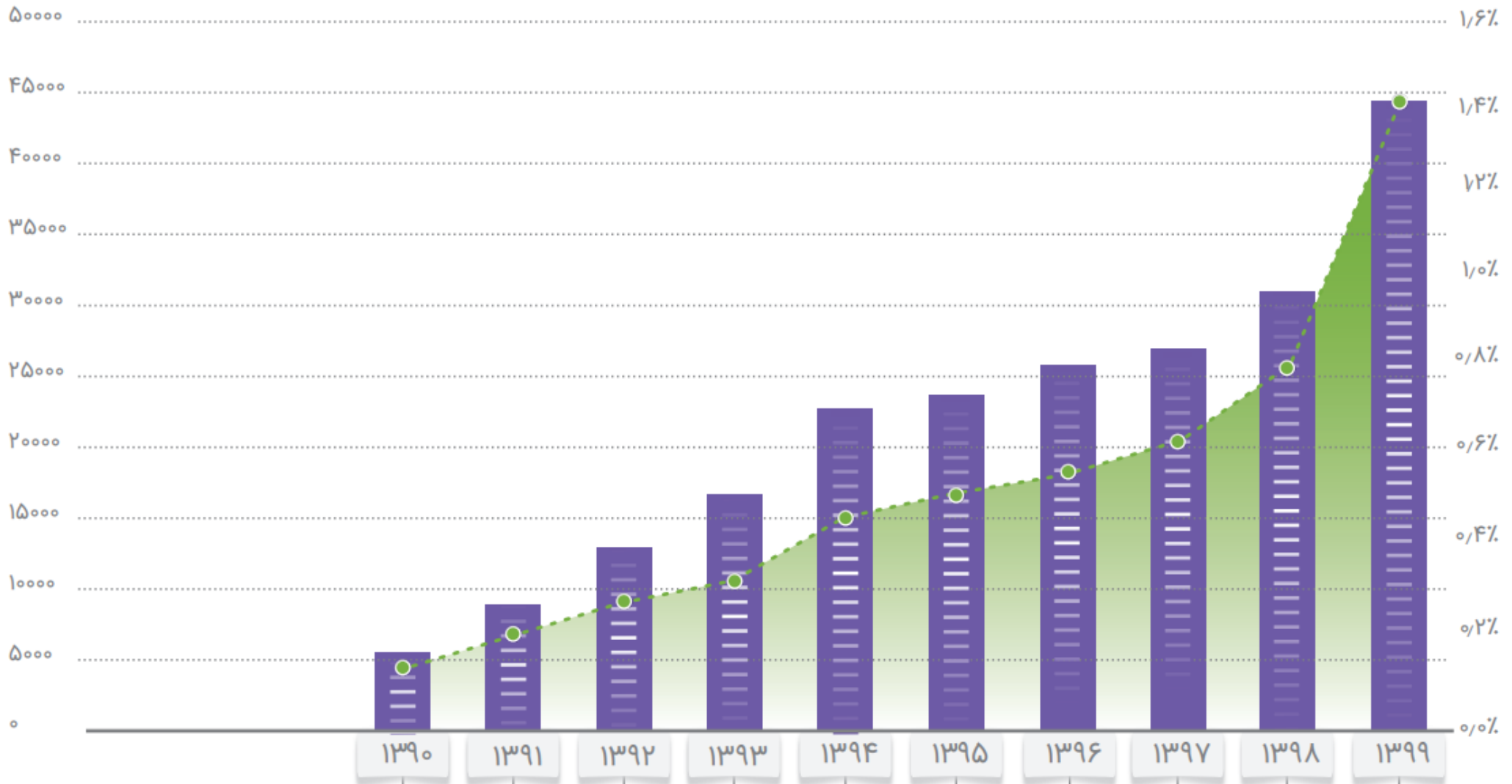

پژوهشکده بیانتگذاری
دانشگاه صنعتی شریف

بخش ششم:

جذب سرمایه انسانی ایران از خارج از کشور

(دانشجویان)

مجموعه دانشجویان
خارجی در ایران

۵۴۸۵

۸۸۶۱

۱۲۹۰۲

۱۶۵۶۱

۲۲۵۸۷

۲۳۶۵۷

۲۵۷۴۴

۲۶۹۱۳

۳۰۹۵۱

۴۴۳۵۰

نسبت دانشجویان
خارجی به کل دانشجویان

۰/۱۵

۰/۲۲

۰/۳۰

۰/۳۴

۰/۴۸

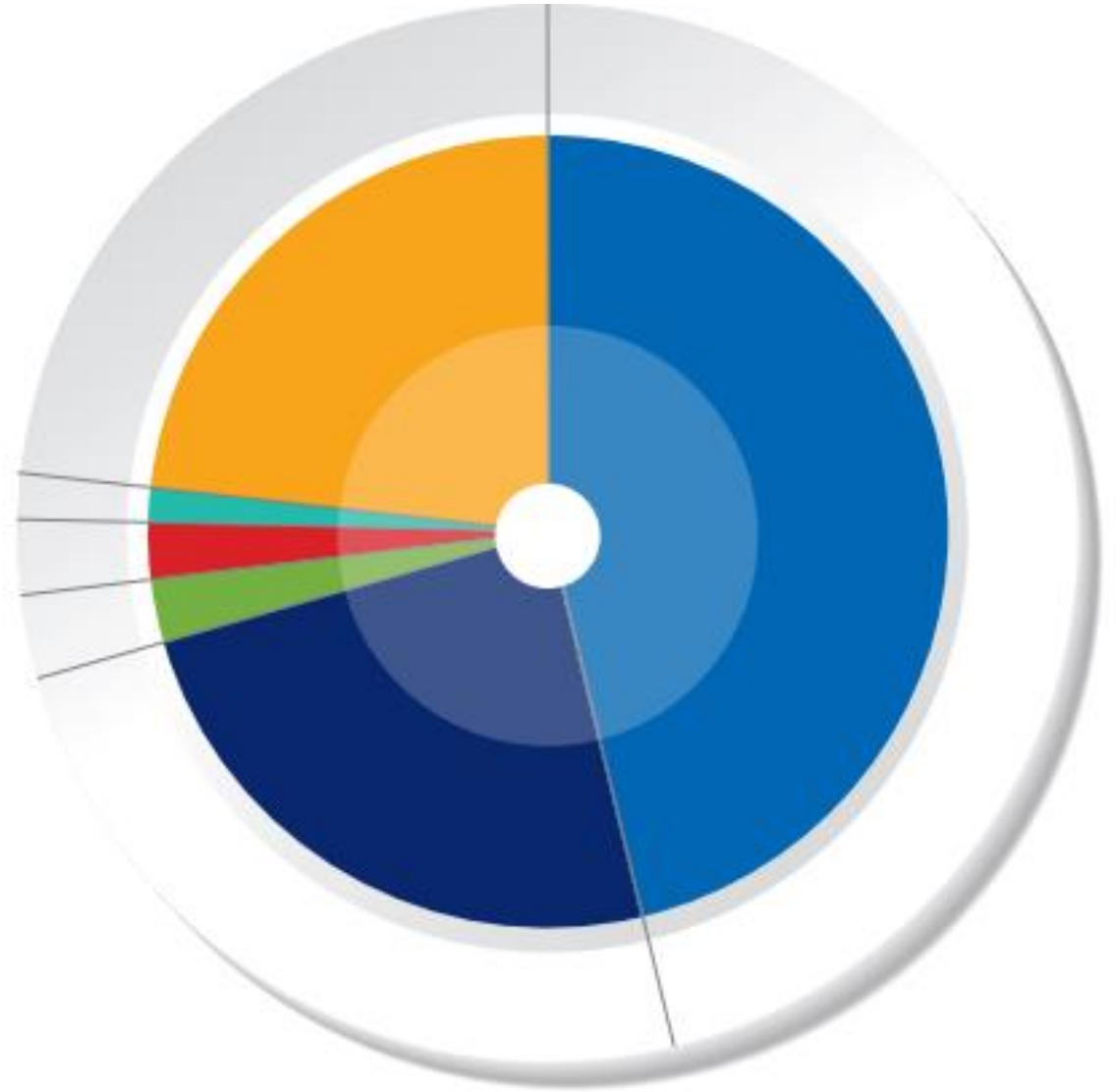
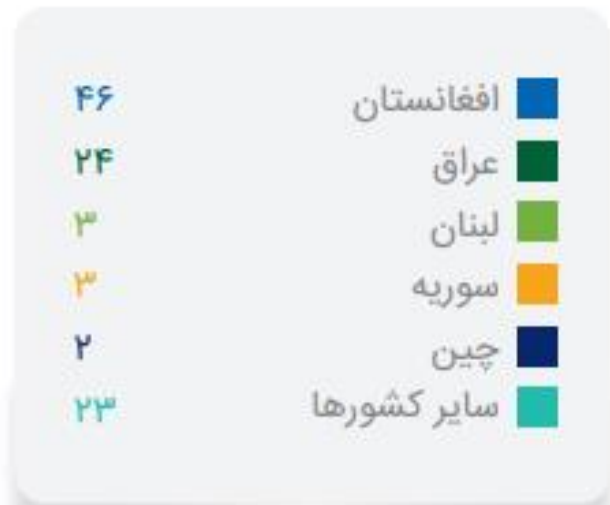
۰/۵۴

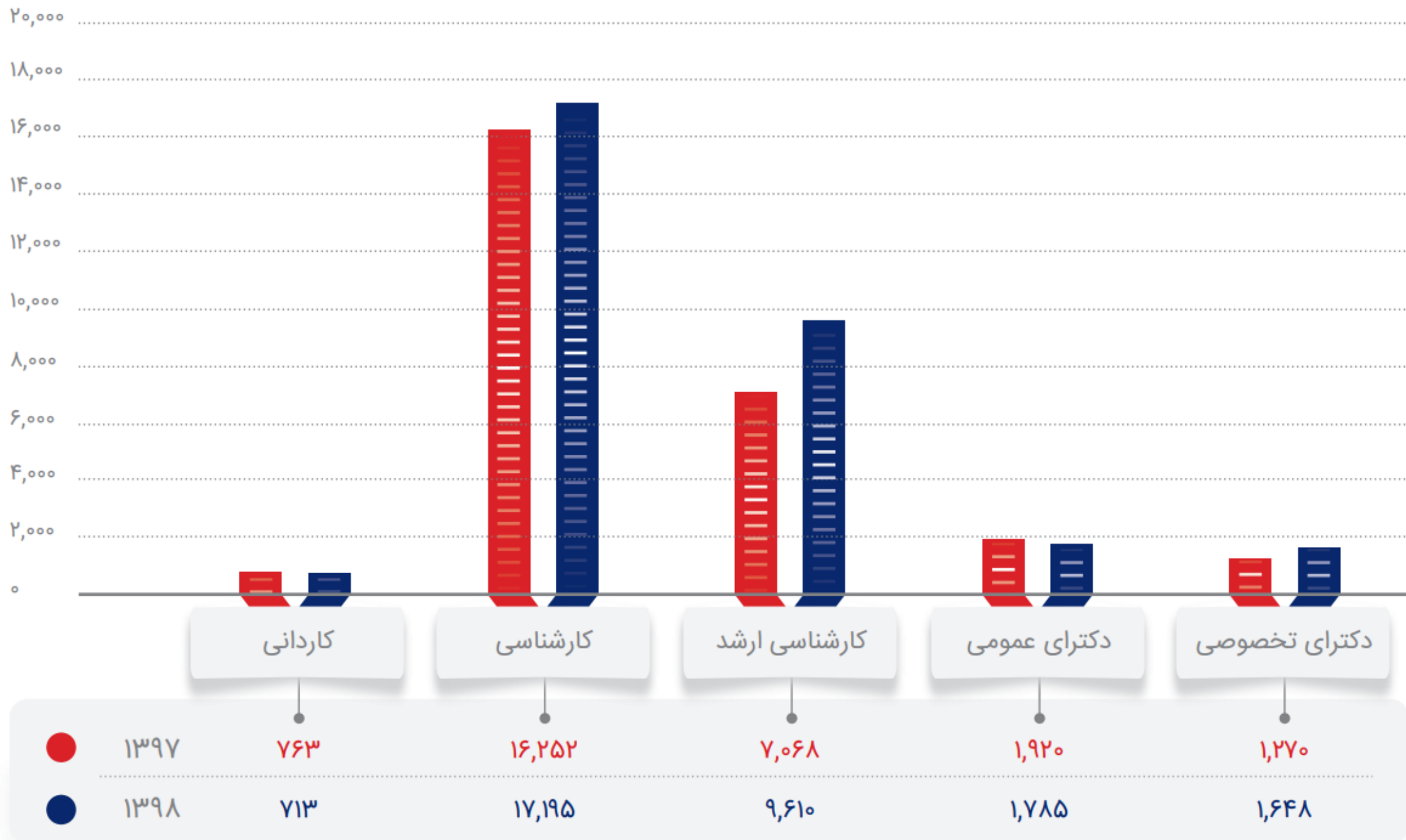
۰/۵۸

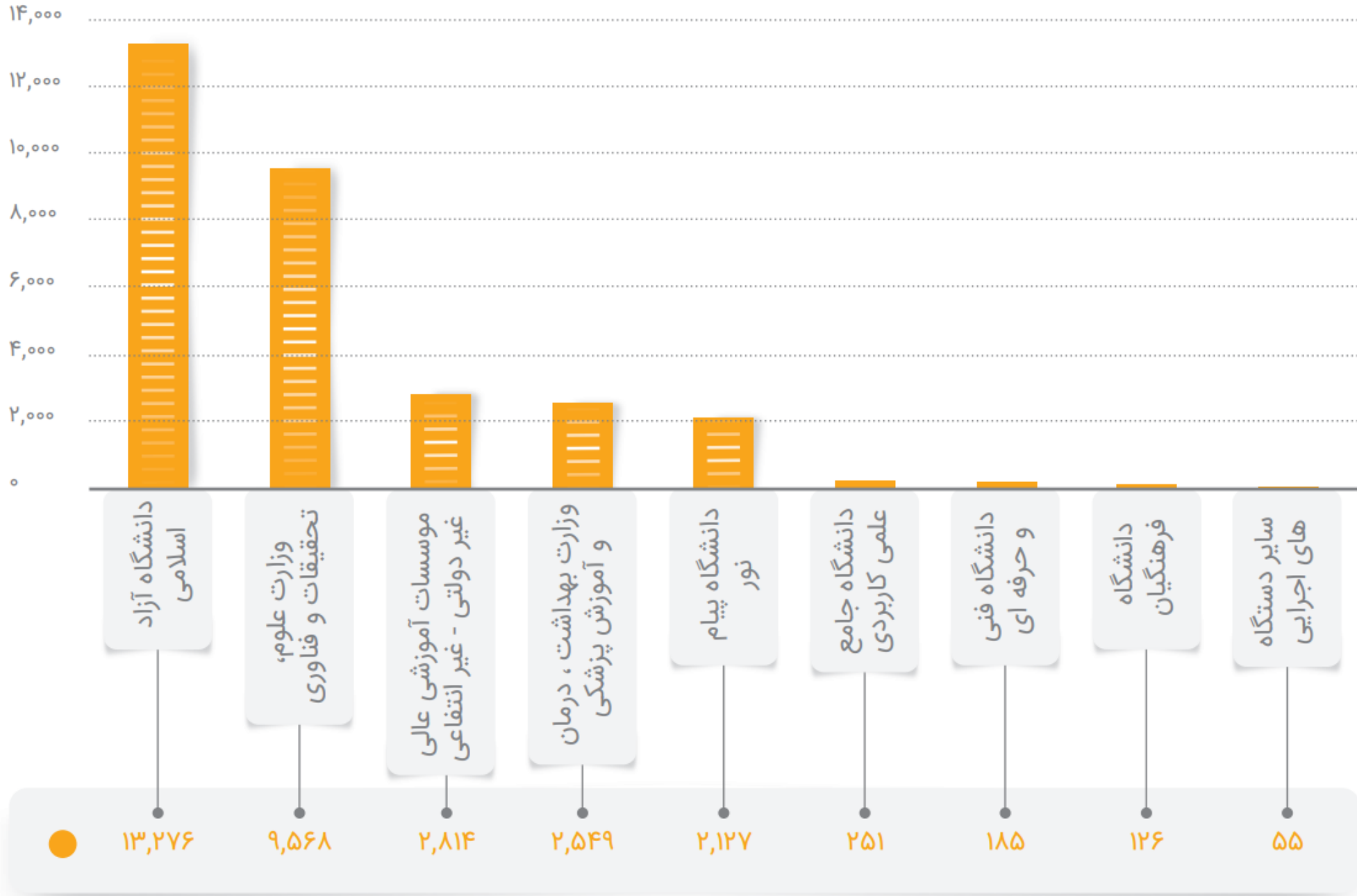
۰/۶۵

۰/۸۲

۱/۳۹

با هم و در کنار هم در مسیر
رویشی و بالندگی

استقرار در مرکز رشد رویش با شرایط ویژه برای کارآفرینان افغانستانی

حمایت از ایده های فناورانه کارآفرینان افغانستانی
توانمند سازی نخبگان افغان در حوزه کسب و کار
ایجاد فرصت ارتباط بهتر بین استارتآپ های افغانستانی و ایران

جهت کسب اطلاعات تکمیلی به سایت www.rooyesh.ir مراجعه و
یا با شماره تلفن: (داخلی ۱۴۱) ۰۲۱۸۸۹۳۰۱۵۰-۹۸ تماس حاصل فرمایید.

@rooyesh_incubator

مهلت ثبت نام:
۳۱ سپتامبر ۲۰۲۱
برابر با ۸ مهر ۱۴۰۰

• اشتغال در شرکت های
فناور مستقر در پارک
• تأسیس استارتآپ توسط نخبگان
کارآفرین افغانستانی در پارک

پارک فناوری پردیس
منطقه
پوش فناوری
PARDIS
Technology Park
IRAN SILICON VALLEY

مرکز رشد فناوری نخبگان
Silicon Technology Foundation

توب

پذیرش نخبگان افغانستانی

در پارک فناوری پردیس

برای کسب اطلاعات بیشتر به سایت
پارک فناوری پردیس به آدرس
www.techpark.ir
مراجعه شود.

رصدخانه مهاجرت
ایران

وضعیت دانشجویان ایرانی خارج از کشور بر اساس شاخص های آماري مختلف

منبع: (UIS, 2021) (معاونت علمی و فناوری ریاست جمهوری، ۱۴۰۰) (مؤسسه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی، ۱۴۰۰) (دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۴۰۰)

رتبه دانشجو فرستی ایران در جهان	تعداد دانشجویان بین المللی در جهان (هزار نفر)	خالص چرخش دانشجویان در ایران ^۱	میزان جذب دانشجویان بین المللی در ایران (هزار نفر)	بازگشت ایرانیان متخصص خارج از وطن ^۱	تعداد دانشجویان ایرانی در خارج (هزار نفر)	سال
۲۹	۲,۶۵۳	...	...	...	۱۹/۳	۲۰۰۳
۲۸	۲,۶۹۶	...	...	...	۲۰/۹	۲۰۰۴
۲۶	۲,۸۲۴	...	...	...	۲۳/۴	۲۰۰۵
۲۲	۲,۹۱۰	...	...	...	۲۵/۱	۲۰۰۶
۲۰	۳,۰۹۷	...	...	...	۲۹/۵	۲۰۰۷
۱۸	۳,۳۲۳	...	...	...	۳۳/۲	۲۰۰۸
۱۵	۳,۵۳۹	...	...	...	۳۹/۷	۲۰۰۹
۱۳	۳,۷۷۷	-۰/۳۹	۵/۵	...	۴۴/۵	۲۰۱۰
۱۲	۳,۹۸۹	-۰/۴۱	۸/۹	...	۵۰/۴	۲۰۱۱
۱۱	۴,۰۶۰	-۰/۴۱	۱۲/۹	...	۵۴/۶	۲۰۱۲
۱۴	۴,۲۳۱	-۰/۳۲	۱۶/۶	...	۴۹/۵	۲۰۱۳
۱۵	۴,۴۹۵	-۰/۲۸	۲۲/۶	...	۵۰/۸	۲۰۱۴
۱۶	۴,۷۸۶	-۰/۲۷	۲۳/۷	۱۱۳	۵۱/۱	۲۰۱۵
۱۷	۵,۰۹۲	-۰/۲۶	۲۵/۷	۳۷۶	۵۲/۸	۲۰۱۶
۲۰	۵,۳۰۹	-۰/۲۵	۲۶/۹	۸۰۶	۵۳/۲	۲۰۱۷
۱۹	۵,۵۷۱	-۰/۲۴	۳۰/۹	۱۰۹۷	۵۶/۴	۲۰۱۸
...	...	...	...	۱۵۶۰	...	۲۰۱۹
...	...	...	...	۱۹۴۲	...	۲۰۲۰
...	...	...	...	۳۱۹۸۹	...	۲۰۲۱

رصدخانه مهاجرت
ایران

پژوهشکده بیانتگذاری
دانشگاه صنعتی شریف

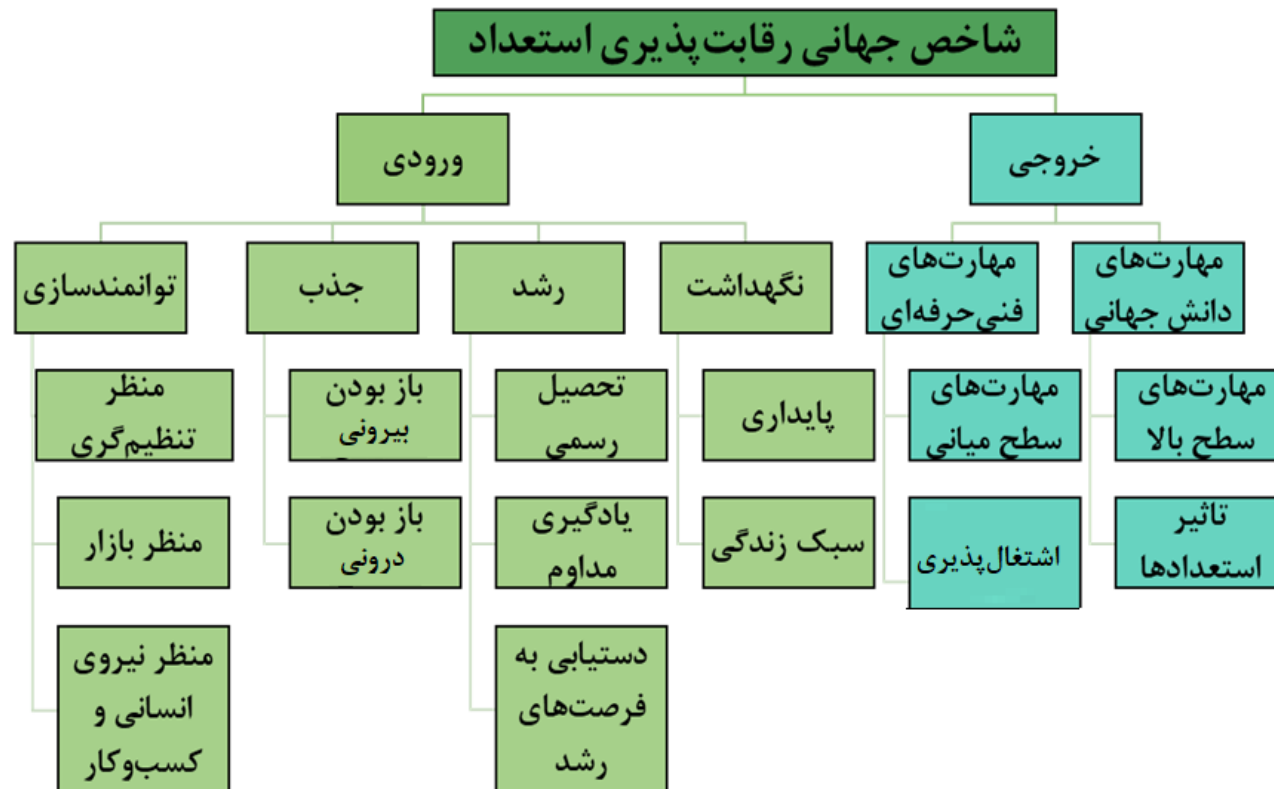
بخش هفتم وضعیت کلی کشور ایران در شاخص جهانی رقابت پذیری استعداد

شاخص جهانی رقابت پذیری استعداد

✓ این شاخص توانایی کشورها در رقابت بر سر استعدادهای (هم داخلی و هم بین المللی) را اندازه می گیرد.

✓ سال ۲۰۱۳ ایجاد شده و تا کنون شش گزارش سالیانه منتشر شده است.

رصدخانه مهاجرت
ایران

رتبه‌بندی ۱۲۵ کشور در شاخص GTCI در سال ۲۰۱۹

جایگاه مهاجرتی ایران

- 1 Switzerland
- 2 Singapore
- 3 USA
- 4 Norway
- 5 Denmark
- 6 Finland
- 7 Sweden
- 8 Netherlands
- 9 UK
- 10 Luxembourg

ایران در
جایگاه
۹۷

- 11 New Zealand
- 12 Australia
- 13 Iceland
- 14 Germany
- 15 Canada
- 16 Ireland
- 17 Belgium
- 18 Austria
- 19 United Arab Emirates
- 20 Israel
- 21 France
- 22 Japan
- 23 Estonia
- 24 Qatar
- 25 Czech Republic
- 26 Malta
- 27 Malaysia
- 28 Portugal

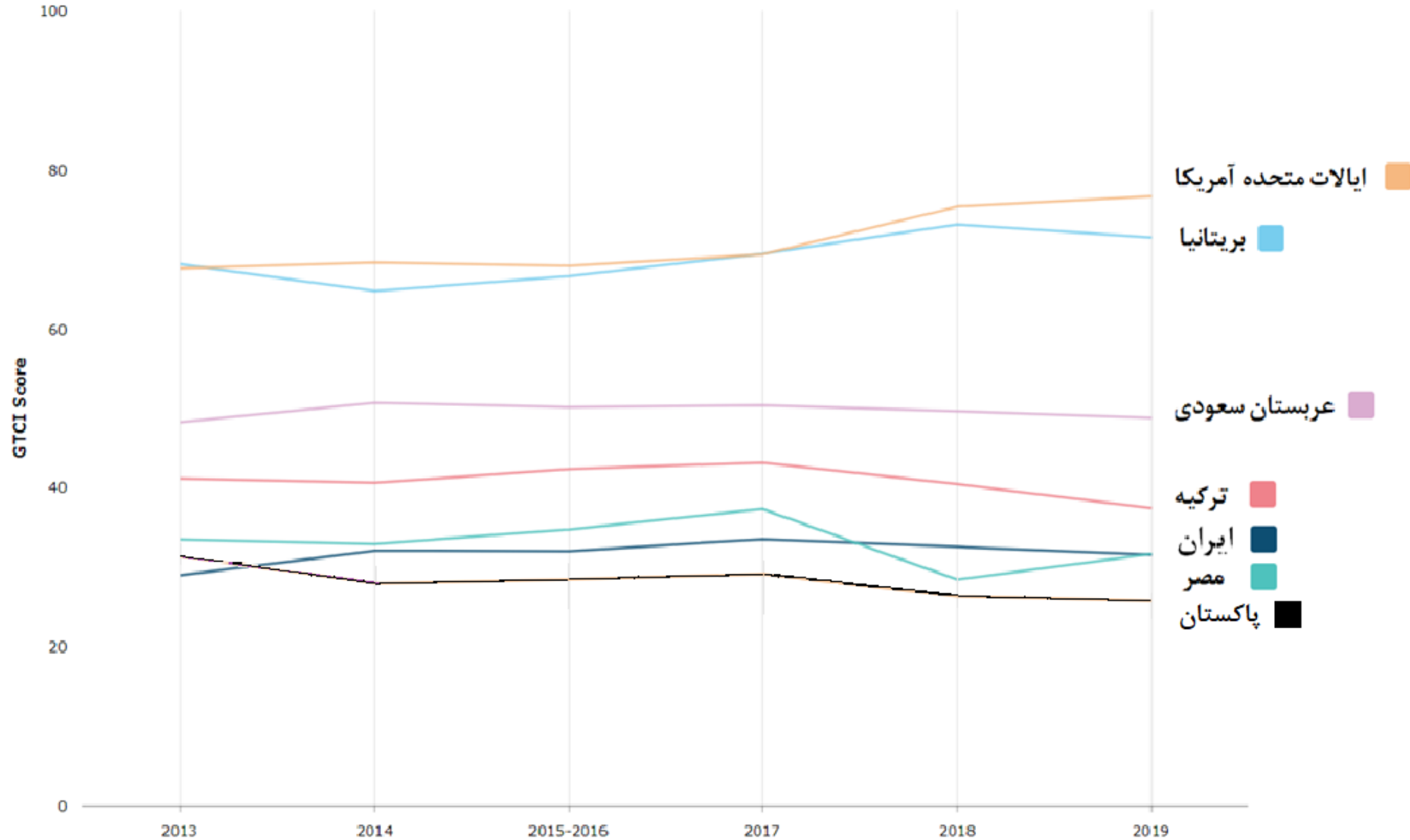
- 29 Slovenia
- 30 South Korea
- 31 Spain
- 32 Chile
- 33 Cyprus
- 34 Costa Rica
- 35 Lithuania
- 36 Brunei Darussalam
- 37 Latvia
- 38 Italy
- 39 Saudi Arabia
- 40 Bahrain
- 41 Slovakia
- 42 Poland
- 43 Azerbaijan
- 44 Greece
- 45 China
- 46 Uruguay

- 47 Mauritius
- 48 Oman
- 49 Russia
- 50 Trinidad and Tobago
- 51 Montenegro
- 52 Panama
- 53 Hungary
- 54 Bulgaria
- 55 Croatia
- 56 Kazakhstan
- 57 Jordan
- 58 Philippines
- 58 Lebanon
- 60 Argentina
- 61 Armenia
- 62 Botswana
- 63 Ukraine
- 64 Kuwait

- 65 Colombia
- 66 Thailand
- 67 Indonesia
- 68 Serbia
- 69 Romania
- 70 Mexico
- 71 South Africa
- 72 Brazil
- 73 Rwanda
- 74 Turkey
- 75 Albania
- 76 Georgia
- 77 Mongolia
- 78 Namibia
- 79 Peru
- 80 India
- 81 Tajikistan
- 82 Sri Lanka

- 83 Bhutan
- 84 Tunisia
- 85 Kenya
- 86 Bosnia and Herzegovina
- 87 Ecuador
- 88 Guatemala
- 89 Moldova
- 90 Dominican Republic
- 91 Laos
- 92 Vietnam
- 93 Gambia
- 94 Ghana
- 95 Kyrgyzstan
- 96 Egypt
- 97 Iran
- 98 Honduras
- 99 Nigeria
- 100 Morocco

مقدار شاخص GTCI ایران در مقایسه با چند کشور ۲۰۱۳-۲۰۱۹

برنامه ها و مشوق های مهاجرتی کشورهای منطقه (راهبردهای فعال منطقه ای)

• برنامه ۲۰۷۱ امارات:

- این برنامه با محورهای دولت آینده محور، کیفیت آموزشی برتر، اقتصاد دانش بنیان متنوع، و جامعه شاد و منسجم برنامه‌های متعددی را برای پیشبرد ۵۰ پروژه اصلی معرفی شده خود بکار گرفته است
- امکان دریافت ویزای طلایی برای مدیران، مدیرعاملان، متخصصین در حوزه علوم، مهندسی، سلامت، تحصیلات، مدیریت کسب و کار و تکنولوژی به ویژه برای ۱۰۰۰۰۰ برنامه نویس و حمایت از ایجاد ۱۰۰۰ شرکت بزرگ دیجیتال
- معرفی منطقه خلاق القوز در شهر دبی و اعطای ویزای بلند مدت فرهنگی

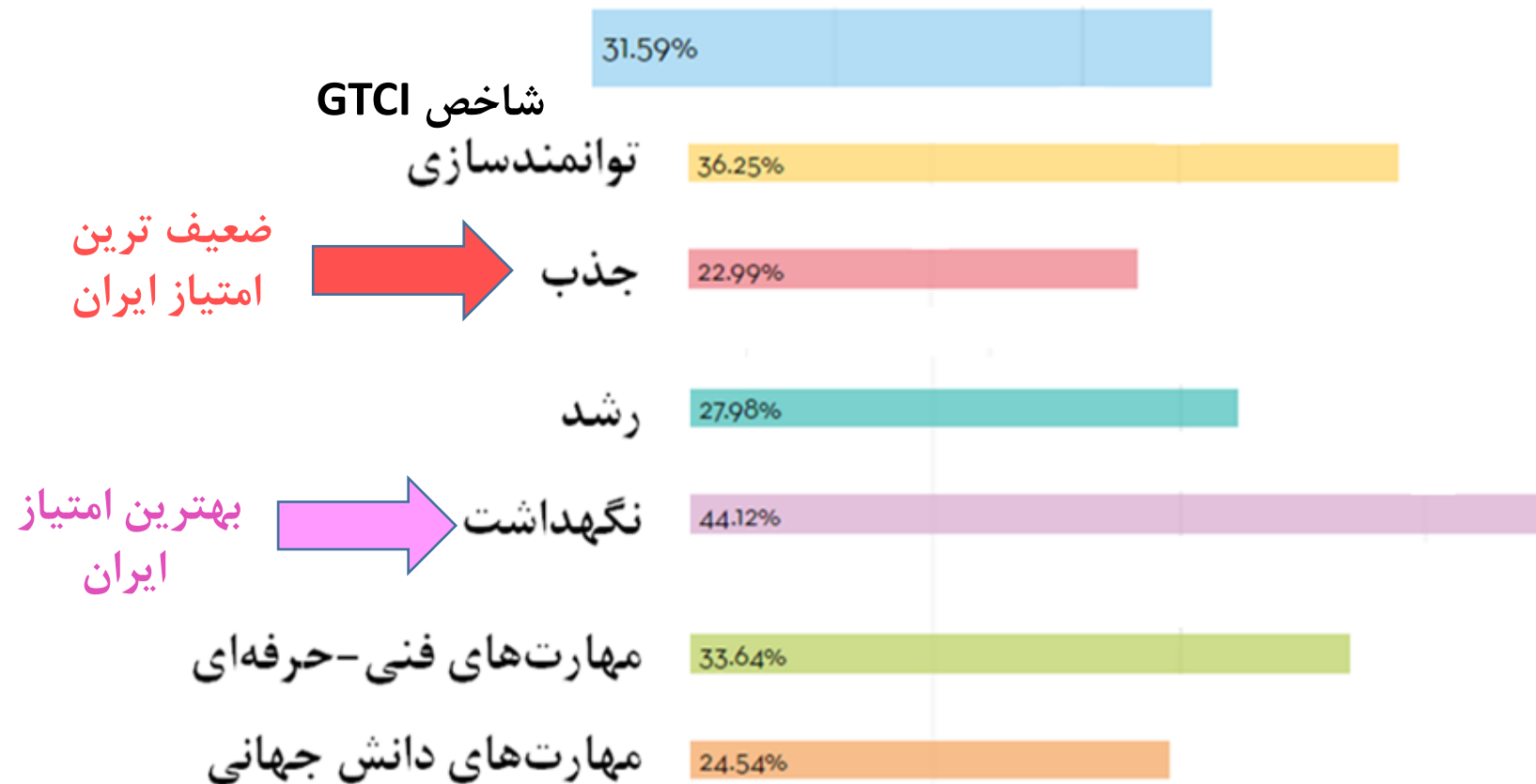
• پروژه NEOM عربستان:

- پروژه ایجاد یک ابر شهر جدید تکنولوژیک با انرژی های تجدید پذیر در شمال شرق این کشور و به طول ۴۶۰ کیلومتر در حاشیه دریای سرخ که با سرمایه گذاری ۵۰۰ میلیارد دلار از صندوق ثروت عمومی عربستان در سال ۲۰۲۰ آغاز شده است و سال ۲۰۲۵ فاز اول آن به بهره برداری خواهد رسید، و در حال جذب سرمایه گذاران و نیروی انسانی متخصص از سراسر جهان است.

• ترکیه:

- معرفی برنامه های اقامت و تابعیت با سرمایه گذاری ۲۵۰۰۰ دلاری
- با ارائه بورسیه های تحصیلی کامل دانشگاهی جاذبه های زیادی برای جوانان و سرمایه گذاران کشورهای همسایه خود ایجاد نموده است.

امتیاز ایران در هر یک از زیرشاخص‌های GTCI در سال ۲۰۱۹

✓ ایران در شاخص نگهداشت بالاترین امتیاز را داراست: اثر سیاست‌های مدون نگهداشت در طول یک دهه گذشته بویژه ایجاد و تقویت بنیاد ملی نخبگان و سایر برنامه های مرتبط.

✓ ایران در شاخص جذب پایین ترین امتیاز را داراست: فقدان سیاست های مدون و منظم جذب (بویژه جذب استعداد های بین المللی) در کشور.

مقایسه نرخ بیکاری فارغ التحصیلان آموزش عالی با نرخ بیکاری کل

۱۳۹۹ (بهار)	۱۳۹۸ (تابستان)	۱۳۹۷ (تابستان)	۱۳۹۶ (تابستان)	
۹.۸	۱۰.۵	۱۲.۲	۱۱.۹	نرخ بیکاری +۱۵
	۴۳.۸	۳۹.۵	۱۹.۵	نرخ بیکاری فارغ التحصیلان آموزش عالی +۱۵ از کل بیکاران

نرخ بیکاری در رشته های مختلف تحصیلی

نرخ بیکاری	غیرفعال	فعال			جمع	جنس و گروه های عمده رشته تحصیلی
		بیکار	شاغل	جمع		
۱۹.۴	۵۳۸۹۳۰۸	۱۳۷۸۹۹۰	۵۷۳۲۲۷۳	۷۱۱۱۲۶۳	۱۲۵۰۰۵۷۱	مرد و زن
۹.۳	۲۹۸۲۷۶	۳۵۱۸۶	۳۴۱۲۷۰	۳۷۶۴۵۷	۶۷۴۷۳۳	تربیت معلم و علوم تربیتی
۲۳.۵	۱۵۸۴۴۹	۳۵۸۲۶	۱۱۶۳۸۷	۱۵۲۲۱۳	۳۱۰۶۶۳	هنر
۱۴.۱	۶۸۶۸۱۳	۸۹۲۷۳	۵۴۳۱۱۱	۶۳۲۳۸۴	۱۳۱۹۱۹۷	علوم انسانی
۱۸.۶	۴۰۹۵۲۷	۷۹۱۹۱	۳۴۷۰۶۳	۴۲۶۲۵۵	۸۳۵۷۸۳	علوم رفتاری و اجتماعی
۱۶.۵	۱۷۳۲۸	۳۲۳۴	۱۶۳۵۲	۱۹۵۸۶	۳۶۹۱۵	روزنامه نگاری و اطلاع رسانی
۱۸.۹	۹۵۷۵۰۰	۲۶۴۲۳۳	۱۱۳۵۳۳۳	۱۳۹۹۵۶۶	۲۳۵۷۰۶۷	بازرگانی و امور اداری
۲۴.۱	۳۲۴۸۸۱	۸۹۲۷۳	۲۸۱۲۱۸	۳۷۰۴۹۱	۶۹۵۳۷۲	حقوق
۲۸.۴	۱۷۱۸۳۶	۳۹۳۲۷	۹۸۹۳۲	۱۳۸۱۴۹	۳۰۹۹۸۵	علوم حیاتی (زیستی)
۲۵.۷	۲۲۶۸۳۱	۶۷۲۵۵	۱۹۴۸۲۳	۲۶۲۰۷۸	۴۸۸۹۱۰	علوم فیزیکی (طبیعی)
۱۵.۴	۱۰۷۴۸۳	۲۰۵۷۵	۱۱۲۶۲۴	۱۳۳۲۰۰	۲۴۰۶۸۳	ریاضیات و آمار
۳۳.۱	۸۱۱۶	۱۷۸۰	۳۵۹۷	۵۳۷۷	۱۳۴۹۴	علوم کامپیوتر
۲۱.۰	۹۰۸۸۷۱	۳۲۵۴۳۷	۱۲۲۶۳۲۲	۱۵۵۱۷۶۰	۲۴۶۰۶۳۱	مهندسی و حرفه های مهندسی
۲۵.۲	۶۵۰۰۴	۱۸۳۹۴	۵۴۵۹۵	۷۲۹۸۹	۱۳۷۹۹۴	صنعت و فرآوری
۲۶.۲	۴۵۳۱۲۲	۱۷۷۴۶۶	۵۰۰۹۲۴	۶۷۸۴۹۱	۱۱۳۰۵۱۳	معماری و ساختمان (سازی)
۲۲.۷	۱۰۶۱۹۵	۵۲۵۵۴	۱۷۸۹۳۵	۲۳۱۴۸۹	۳۳۷۶۸۵	کشاورزی، جنگلداری و شیلات
۱۳.۳	۱۱۰۶۱	۲۸۸۱	۱۸۷۹۸	۲۱۶۷۹	۳۲۷۴۱	دامپزشکی
۸.۷	۲۷۱۷۱۸	۳۳۹۲۵	۳۵۳۸۲۴	۳۸۷۷۵۰	۶۵۹۴۶۸	بهداشت
۱۹.۱	۳۸۱۳۰	۷۴۱۱	۳۱۳۱۸	۳۸۷۳۰	۷۶۸۶۱	خدمات بهداشتی
۲۰.۲	۱۱۳۵۶۹	۲۳۹۶۷	۹۰۶۵۸	۱۱۳۶۲۵	۲۲۷۱۹۵	خدمات شخصی
۱۰.۶	۴۴۸۰	۱۲۱۶	۱۰۲۰۹	۱۱۴۲۶	۱۵۹۰۶	خدمات حمل و نقل
۳۷.۵	۴۴۰۳	۴۲۳۲	۷۰۵۹	۱۱۲۹۱	۱۵۶۹۵	حفاظت محیط زیست
۱۰.۰	۴۴۱۹۰	۶۹۸۸	۶۳۲۱۸	۷۰۲۰۷	۱۱۴۳۹۷	خدمات امنیتی
۷.۴	۲۵۱۴	۴۵۸	۵۷۰۲	۶۱۶۰	۸۶۷۴	نامشخص و اظهار نشده
۱۳.۵	۱۹۲۴۹۶۰	۶۲۸۶۶۰	۴۰۱۸۲۸۹	۴۶۴۶۹۵۰	۶۵۷۱۹۱۱	مرد
۳۰.۴	۳۴۶۴۳۴۷	۷۵۰۳۲۹	۱۷۱۳۹۸۳	۲۴۶۴۳۱۲	۵۹۲۸۶۶۰	زن

شاخص های نیروی کار و مهارت کشورهای منطقه چشم انداز در گزارش رقابت پذیری سازمان اقتصاد جهانی ۲۰۱۹

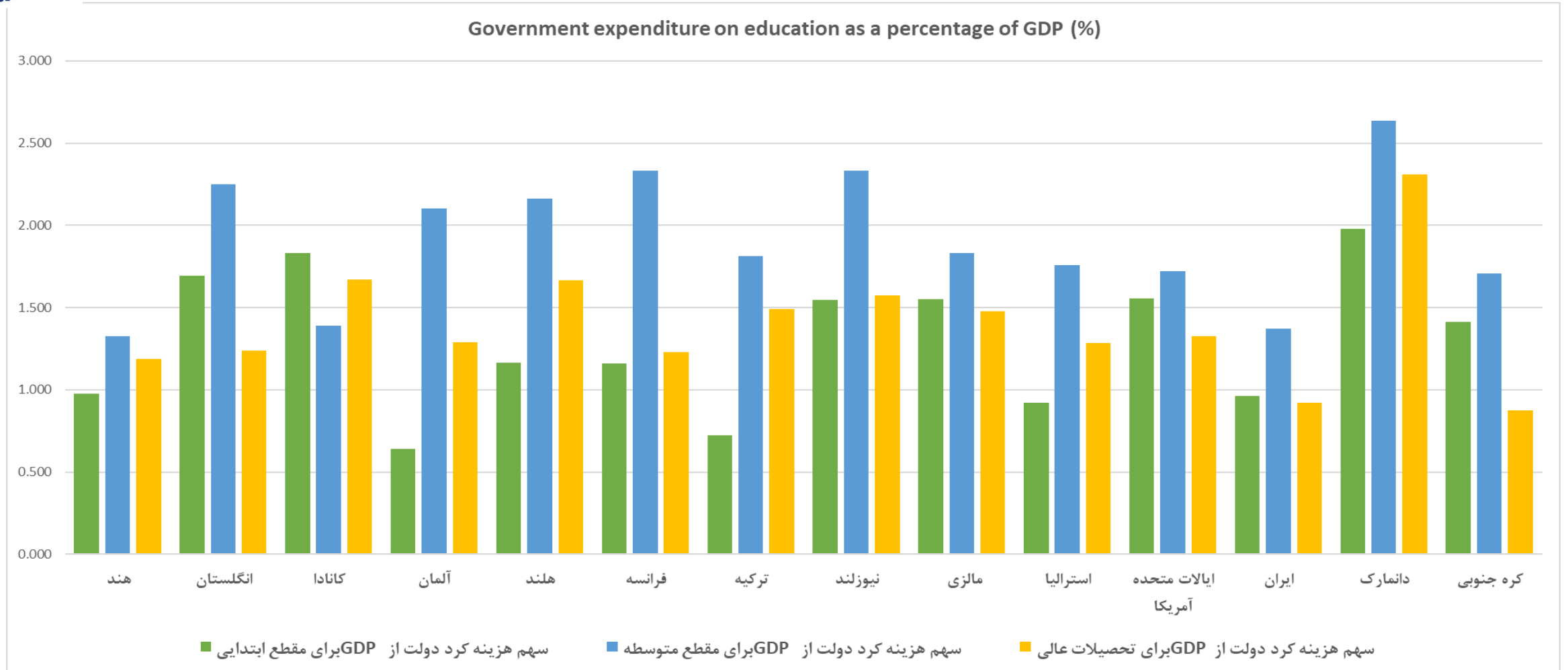
کشور	جمعیت	شاخص رقابت پذیری	نرخ بیکاری	نیروی کار فعلی	مهارت فعلی	نیروی کار آینده	مهارت آینده	سهولت جذب نیروی خارجی	شاخص شکاف جنسیتی
امارات	۱۰.۴	۷۵ (۲۵)	٪۲.۶	۷۰.۴	۶۷.۷	۷۰.۹	۶۵.۹	۷۳.۲	۰.۶
قطر	۲.۷	۷۲.۹	٪۰.۱	۶۶.۸	۶۹.۲	۷۴.۳	۸۲.۴	۶۷.۸	۰.۶
عربستان	۳۳.۲	۷۰.۰	٪۵.۹	۶۶.۰	۶۴.۰	۸۴.۷	۷۵.۳	۴۷.۰	۰.۶
روسیه	۱۴۴	۶۶.۷	٪۴.۷	۶۳.۱	۵۴.۸	۷۳.۵	۶۰.۷	۴۸.۱	۰.۷
بحرین	۱.۵	۶۵.۴	٪۱.۰	۵۸.۶	۶۲.۷	۷۸.۹	۷۳	۷۰.۳	۰.۶
کویت	۴.۶	۶۵.۱	٪۲.۱	۴۹.۲	۵۰.۰	۷۳.۴	۷۱.۴	۵۰.۴	۰.۶
عمان	۴.۳	۶۳.۶	٪۳.۱	۶۱.۸	۶۰.۰	۸۱.۳	۸۱.۱	۴۹.۹	۷ و ۰
قزاقستان	۱۸.۵	۶۲.۹	٪۴.۹	۶۲.۱	۵۰.۸	۷۲.۹	۶۱.۰	۵۷.۹	۰.۷
آذربایجان	۹.۹	۶۲.۷	٪۵.۲	۶۵.۶	۶۱.۳	۷۳.۹	۷۲.۳	۷۵.۰	۰.۷
ترکیه	۸۲	۶۲.۱	٪۱۰.۹	۴۶.۷	۴۲.۷	۷۵.۰	۵۱.۴	۵۳.۵	۰.۶
ارمنستان	۳	۶۱.۳	٪۱۷.۷	۶۶.۵	۴۹.۴	۶۷.۱	۶۲.۲	۷۰.۵	۰.۷
اردن	۹.۹	۶۰.۹	٪۱۵	۶۳.۳	۵۷.۸	۷۱	۶۱.۱	۴۴.۱	۰.۶
گرجستان	۳.۷	۶۰.۸	٪۱۴.۱	۶۳.۰	۴۰.۶	۷۶.۷	۶۷.۶	۶۹.۰	۰.۷
لبنان	۶.۱	۵۶.۳	٪۶.۲	۵۹.۹	۵۷.۸	۶۸.۶	۷۴.۴	۴۷.۵	۰.۶
مصر	۱۰.۷	۵۴.۵	٪۱۹.۲	۵۹.۰	۴۹.۶	۸۲.۰	۶۴.۵	۵۷.۳	۰.۷
قرقیزستان	۴.۶	۵۴.۰	٪۷.۲	۵۶.۰	۴۱.۳	۶۱.۲	۴۸.۱	۴۷.۹	۰.۷
ایران	۸۲.۴	۵۳.۰	٪۱۲	۵۳.۴	۴۱.۸	۶۱.۵	۴۰.۱	۳۰.۴	۰.۶
تاجیکستان	۹.۱	۵۲.۴	٪۱۰.۹	۶۴.۶	۵۳.۱	۶۱.۷	۶۱.۱	۵۸.۷	۰.۶
پاکستان	۲۰۱	۵۱.۴	٪۳	۴۳.۱	۵۲.۴	۳۸.۴	۲۹.۸	۵۰.۸	۰.۶
یمن	۳۰.۸	۳۵.۵	٪۱۲.۹	۲۶.۳	۳۵.۲	۴۵.۰	۴۰.۰	۴۹.۶	۰.۵

6th pillar: Skills 0-100	
Current workforce 0-100	
6.01	Mean years of schooling years
Skills of current workforce 0-100	
6.02	Extent of staff training 1-7 (best)
6.03	Quality of vocational training 1-7 (best)
6.04	Skillset of graduates 1-7 (best)
6.05	Digital skills among active population 1-7 (best)
6.06	Ease of finding skilled employees 1-7 (best)
Future workforce 0-100	
6.07	School life expectancy years
Skills of future workforce 0-100	
6.08	Critical thinking in teaching 1-7 (best)
6.09	Pupil-to-teacher ratio in primary education ratio

رتبه شاخص سهولت کسب و کار ایران در میان کشورهای منطقه

رتبه	کشور	رتبه	کشور	رتبه	کشور
۳۳	ترکیه	۱۶	امارات	۷	گرجستان
۶۲	عربستان سعودی	۴۷	ارمنستان	۳۴	آذربایجان
۸۳	کویت	۷۷	قطر	۶۸	عمان
۱۷۲	عراق	۱۲۷	ایران	۱۰۸	پاکستان
		۱۷۶	سوریه	۱۷۳	افغانستان

هزینه کرد کشورهای دنیا برای آموزش نیروی انسانی

رصدخانه مهاجرت
ایران

هزینه آموزش هر فرد توسط دولت

نظام قدیم

نظام جدید

تا مدرک دیپلم:

۱۰,۱۳۵

۹,۷۱۵

تا مقطع کارشناسی:

۱۹,۸۴۴

۱۹,۴۲۴

تا مقطع کارشناسی ارشد:

۲۴,۶۹۹

۲۴,۲۷۹

میانگین هزینه سالانه برای هر نفر
در ده سال اخیر

۶۰۰ دلار

در مقطع ابتدایی

۱,۰۲۰ دلار

در مقطع متوسطه

۲,۴۲۷ دلار

در آموزش عالی

سناریوهای گوناگون تقسیم هزینه‌ها و منافع بین کشورهای سه‌گانه (فرستنده، میزبان، گیرنده نهایی)

انواع سناریوها	کشور مبدا		کشور میزبان		کشور مقصد نهایی	
	منافع	هزینه‌ها	منافع	هزینه‌ها	منافع	هزینه‌ها
بازگشت به وطن	افزایش GDP تامین نیروی کار ماهر منفعت قدرت نرم	هزینه فرصت	ایجاد شغل در آموزش عالی توریسم خانوادگی	هزینه زندگی هزینه تحصیل	همان کشور مبدا	
ماندن در محل تحصیل	منفعت قدرت نرم وجوه ارسالی	هزینه زندگی هزینه فرصت هزینه تحصیل	ایجاد شغل در آموزش عالی توریسم خانوادگی دریافت هزینه تحصیلی ایجاد شغل در مشاغل کم مهارت افزایش GDP تامین نیروی کار ماهر منفعت قدرت نرم		همان کشور میزبان	
انتخاب کشور سوم به عنوان محل زندگی	منفعت قدرت نرم وجوه ارسالی	هزینه فرصت	ایجاد شغل در آموزش عالی توریسم خانوادگی	هزینه زندگی هزینه تحصیل	افزایش GDP تامین نیروی کار ماهر منفعت قدرت نرم	
پرداخت هزینه تحصیل از کشور سوم	منفعت قدرت نرم وجوه ارسالی	هزینه فرصت	ایجاد شغل در آموزش عالی توریسم خانوادگی بازگشت هزینه تحصیل	هزینه زندگی هزینه تحصیل	افزایش GDP تامین نیروی کار ماهر منفعت قدرت نرم	هزینه تحصیل

جمع بندی

بخش هشتم:

گزینه های سیاستی مهاجرتی پیش روی ایران

سیاست‌های موثر در جذب و به‌کارگیری نخبگان خارج از کشور

سیاست‌های توسعه اقتصادی-اجتماعی (بهبود چشم انداز و جاذبه سرزمینی)

سیاست‌های کلان مهاجرتی

سیاست‌های بازگشت و چرخش
نخبگان

state-assisted return programs (SARPs)

wish to return well-educated and productive professionals

رویکردهای سیاستی به مهاجرت افراد ماهر / متخصص (6Rs)

محدود کردن

بر محدودیت جابجایی‌های بین‌المللی برای کارگران خارجی و اتباع خود کشورها متمرکز است.

برگشت

هدفشان برگشت مهاجران ماهر به کشورهای مبدا می‌باشد.

استخدامی

به برگرداندن مهاجران و همچنین استخدام و بکارگیری استعدادها و نخبگان خارجی توجه دارد.

جبرانی

جبران سرمایه انسانی از دست رفته

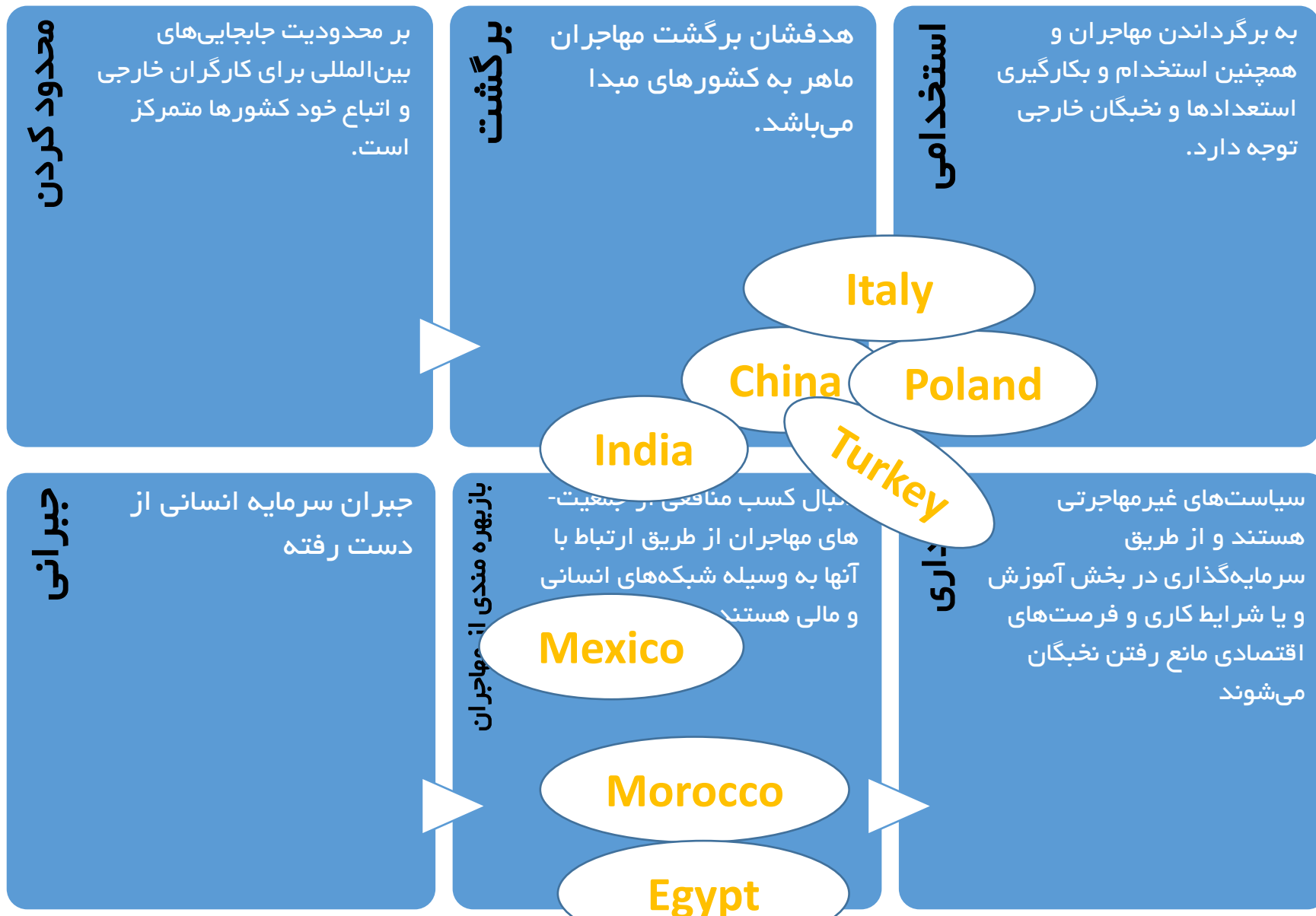
بازبهره مندی از مهاجران

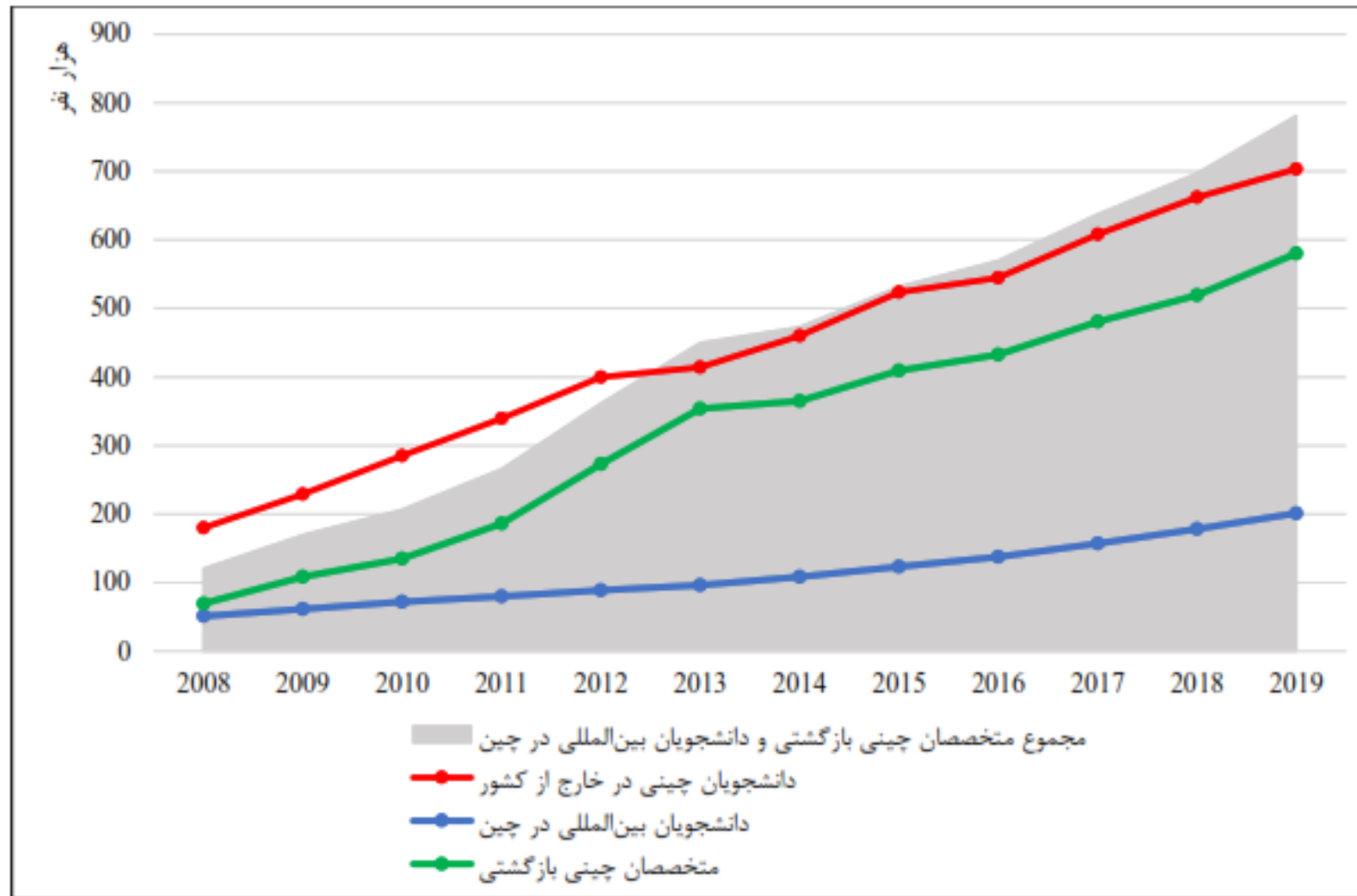
دنبال کسب منافع از جمعیت‌های مهاجران از طریق ارتباط با آنها به وسیله شبکه‌های انسانی و مالی هستند.

نكهداری

سیاست‌های غیرمهاجرتی هستند و از طریق سرمایه‌گذاری در بخش آموزش و یا شرایط کاری و فرصت‌های اقتصادی مانع رفتن نخبگان می‌شوند

رویکردهای سیاستی به مهاجرت افراد ماهر / متخصص (6Rs)

نمودار ۵- مقایسه فراوانی دانشجویان بین‌المللی در چین، دانشجویان چینی در خارج از کشور و متخصصان چینی بازگشتی، ۲۰۰۸-۲۰۱۹

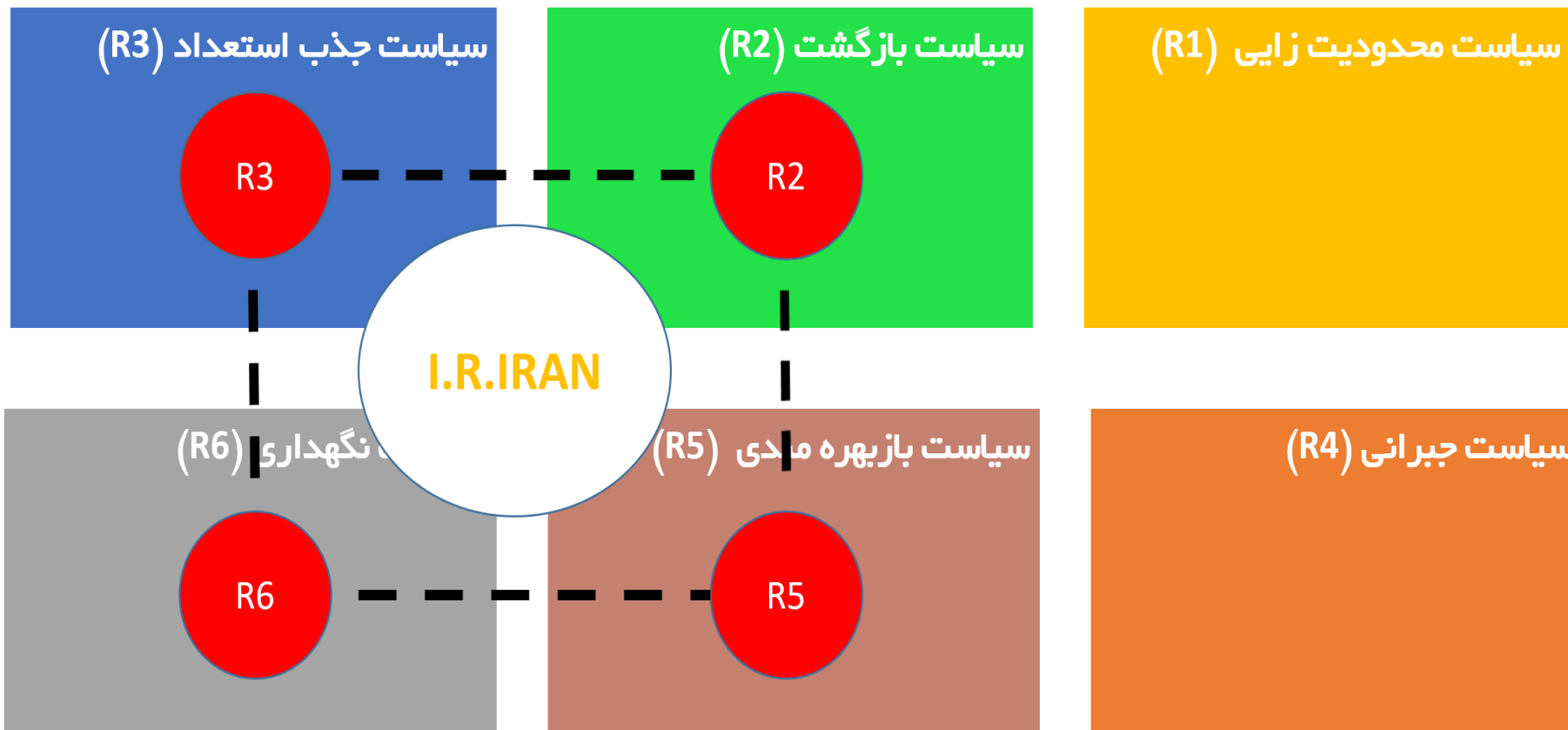
منابع: (UNESCO Institute for Statistics, 2021)؛ (China Ministry of Education, 2020a)؛ (China Ministry of Education, 2020b)

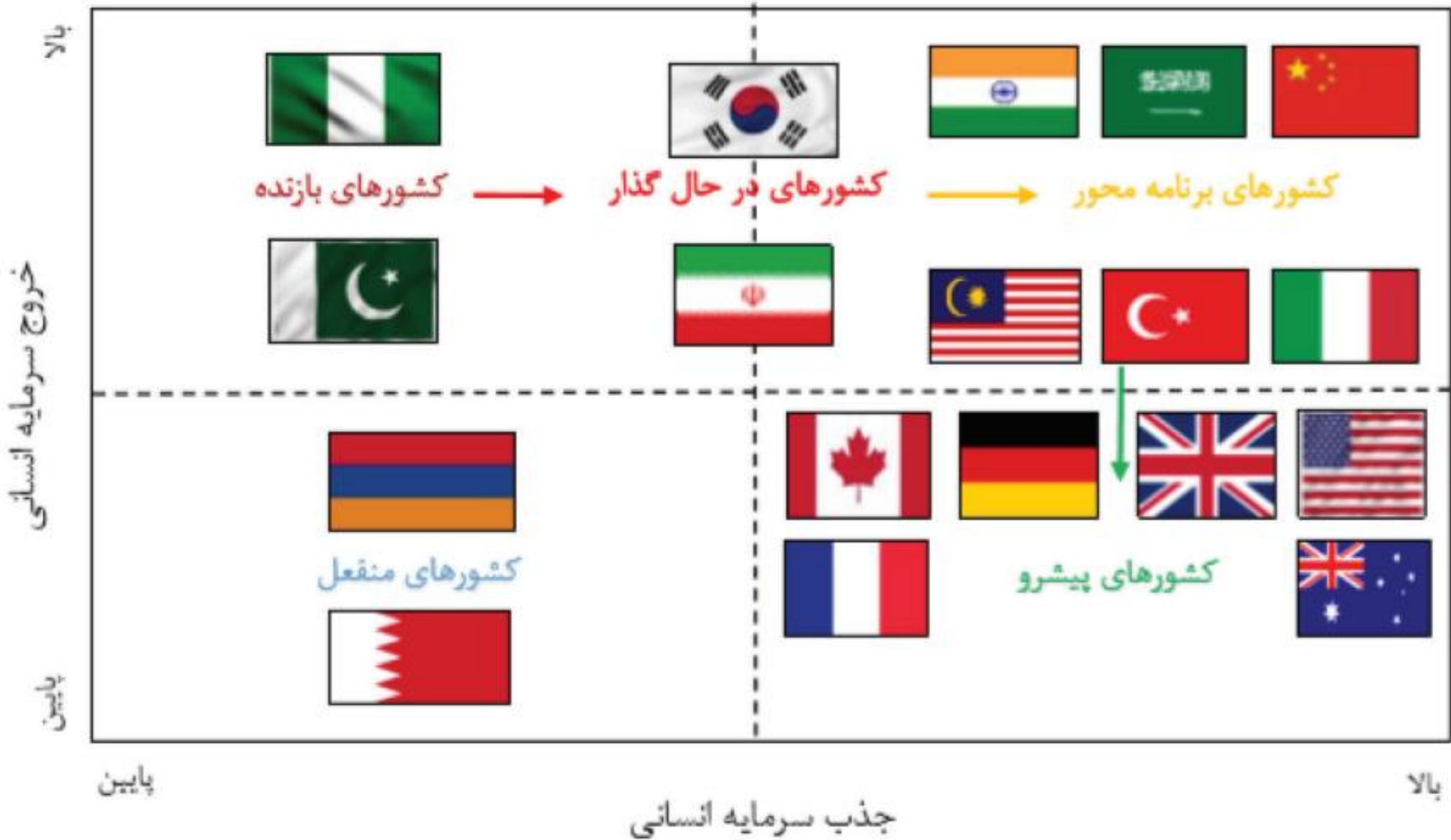
(China Ministry of Education, 2019)؛ (Education, 2020b)

هدفگیری سیاستی ایران در حوزه مهاجرت

سیاست مهاجرتی

سیاست مهاجرتی ایران

Migration PICO

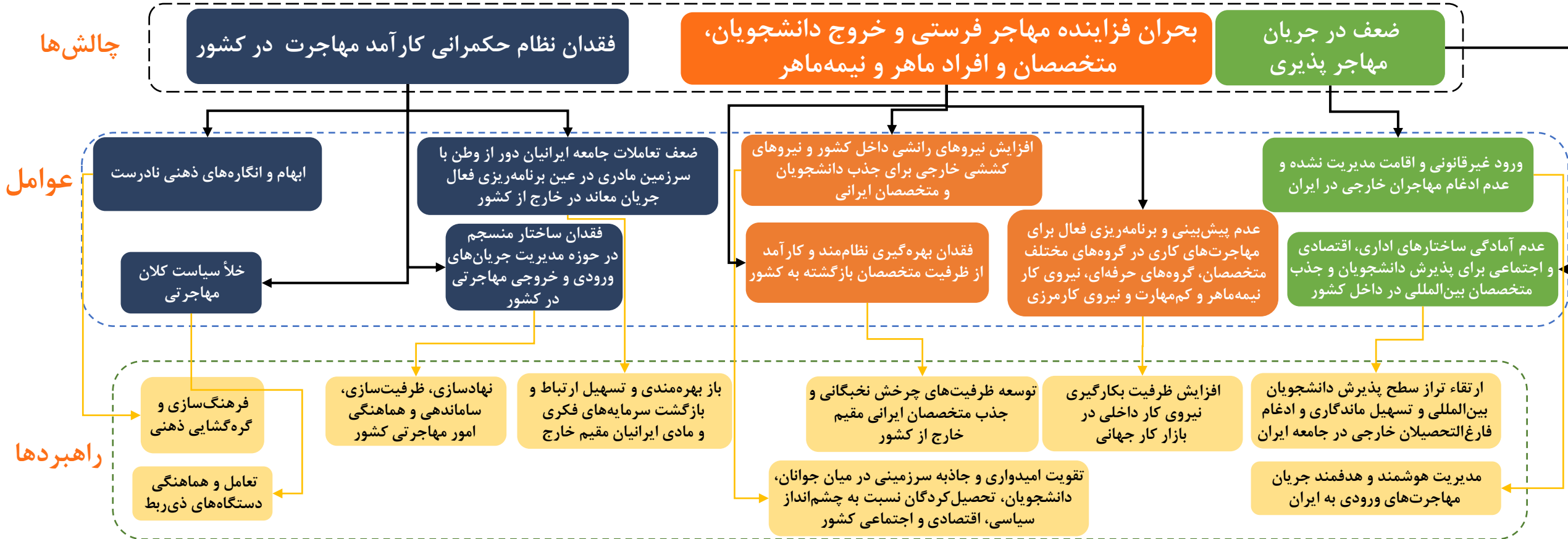
 Policy

 Institution

 Coordination

 Observation

چالش‌های کلان حوزه مهاجرت

● درگاه آمار مهاجرتی ایران (آما)

Iran Migration Data Portal

www.imdp.info.ir

● وبسایت تحلیلی خبری رصدخانه مهاجرت ایران

رصدخانه مهاجرت ایران

www.imobs.ir

حساب های کاربری رصدخانه مهاجرت ایران در شبکه های اجتماعی

t.m/MIDEMIN

instagram.com/iran_migobs.

clubhouse.com/@iran_migobs.

twitter.com/iran_migobs